Vegyi hadviselés

A Taurus terhe

Mustárgáz a Keleti-tengerben

Pentagon-párhuzam

A második világháború utolsó napjaiban, 1945 májusában történt: a Flensburg-i kikötő partjai előtt horgonyt vetett a Taurus és két másik német hajó. Tisztjelöltek vasúti kocsikból nehéz faládákat cipeltek a hajókra. A szállítók tudták, mit visznek: bombákat és sárgakeresztes méreggel töltött gránátokat. A hajók nem sokkal később kifutottak. A közeli Kis-Belt öbölben rakományukkal együtt elsüllyesztették ezeket.

Azon a helyen dán halászok nemrégiben két rozsdás gránátot szedtek ki. A gránátokban megtalálták a sárgakeresztes méreg, kémiai nyelven a diklór-dietil-szulfid maradványait, amelyről tudnivaló, hogy rendkívül kis mennyiségben is halálos. A méreg ismertebb neve: mustárgáz — jellegzetes, mustárra, illetve fokhagymára emlékeztető szaga miatt. Veszélyességére jellemző: egy gyűszűnyi mustárgáz 50 köbméteres helyiségben elpárologtatva — halálos adag.

A nyugatnémet tévé „Panorama" című adásában július 6-án figyelmeztette a Keleti-tenger fürdővendégeit a mustárgáz veszélyére. A kieli tartományi kormányzat szerint viszont ilyen veszély nem állhat fenn; „elképzelhetetlennek tartják", hogy az áramlások a partok közelébe, és a felszínre sodorhassák a veszélyes mérget. A környékbeli halászok azonban arról számoltak be, hogy a víz felszínén barna foltokat láttak.

Gadow kapitány — jelenleg révkalauz —, aki annak idején a rakományok elsüllyesztését irányította, elmondotta, hogy a veszedelmes ládákkal megrakott hajókat a „dán tengerpart közelében három különböző helyen" tüntették el, 20 és 150 méter közötti tengermélységbe. Azon a helyen, ahol a halászok most a rozsdás gránáthüvelyekre bukkantak, egyszer már végeztek mentesítési munkát. A nyugatnémet közlekedési minisztérium még egy hónappal ezelőtt is szükségtelennek tartotta, hogy a térképeken feltüntessék a veszélyes pontokat, mindenesetre azonban a hajósok és halászok figyelmét felhívták a veszélyeztetett területre.

A Kis-Belt déli kijáratánál, a flensburgi öböl előtt, ahol a gránátok 20—30 méter mélységben hevernek, a dánok jelenleg méréseket végeznek. A nyugatnémet közlekedési minisztérium ezeknek a méréseknek az eredményétől teszi függővé, szükséges-e a tengerfenék újabb vizsgálata. A Panorama tévé-műsor augusztus 3-án azonban ismét felhívta a figyelmet — újabb tények alapján —, a Keleti-tenger áramlásának veszélyeire. Ennek alapján elhatározták, hogy a Kiel-i Hidrográfiai Intézet kutatóhajója az ősszel mérővizsgálatokat folytat majd. Búvárokkal megvizsgáltatják az elsüllyedt rakományok helyét és állapotát. Szakértők bevonásával mozsat-vizsgálatokat is végeznek.

Hozzáértők véleménye szerint mindez nem elegendő, és nincsenek olyan tervek, amelyekkel a tömeges mérgezés veszélyét megszüntethetnék. Búvárok segítségével ugyanis nem tudják felszínre hozni az elsüllyesztett gránátokat, mert semmi grancia sincs arra, hogy a kiszabaduló mustárgáz nem okoz-e halálos baleseteket? Svéd tudósok arra is rámutatnak, hogy két éven belül valamennyi mustárgáz-gránát átrozsdásodik, tehát a méreg a vízbe kerül. Akkor pedig már semmi lehetőség sem lesz a hatástalanításra. Tíztizenegy évvel ezelőtt már volt egy hasonló akció: a Kis-Belt déli kijáratánál mintegy 80 ezer még

THODE, AZ EGYIK SÉRÜLT

Kezén mustárgáz-sebek

veszedelmesebb mérget, Tabun nevű ideggázt tartalmazó gránátot hoztak felszínre 23 méter mélységből. Akkor azonban a gránátok még nem voltak rozsdások, és így a mérgező anyag nem juthatott a vízbe.

Ha most a mustárgáz a tengervízbe kerül, a halászokra és a fürdővendégekre két következménnyel járhat: a közvetlen érintés vagy a keletkező gáz beszívása halált okozhat. Ha emberek olyan halászhálókkal vagy moszatokkal kerülnek érintkezésbe, amelyekre mustárgáz tapadt, bőrük súlyosan megsínyli. Néhány halász már szenvedett is ilyen sérülést. A dán hatóságok éppen ezért elrendelték, hogy valamennyi partmenti gyógyszertár szerelje fel magát klór-aminnal, a méreg ellenszerével. A schleswig-holstein-i tartományi parlamentben követelték, hogy hasonló intézkedéseket hozzanak a nyugatnémet hatóságok is.

A kieli Tengerkutató Intézet vezetője, Klaus Grassshoff további komplikációktól tart. Attól ugyanis, hogy a mérgező anyagok a halakat szintén megfertőzhetik, így a méreg az élelmiszerfogyasztókat is veszélyeztetheti. Júniusban már megtörtént, hogy két halásznak Thode és Olhoff Christiansö dán szigetcsoport közelében az egészségügyi hatóságok rendeletére a tengerbe kellett dobnia 60 métermázsa halzsákmányát. Az előzménye az ügynek az volt, hogy a kikötőbe érkezésükkor a halászok kezén mustárgáz-sérüléseket észleltek.

Az elmúlt hetekben nagy izgalmat keltett a hír, hogy az amerikai haditengerészet a Bahamaszigetektől 240 kilométernyire elsüllyesztett egy, a második világháborúban kiszolgált cirkálót, fedélzetén több mint 400 idegbénító mérges gázt tartalmazó koporsóval. Az előzetes tiltakozásokra a hadvezetőség azt a választ adta; nem kell attól tartani, hogy a 66 tonna mérges gázt tartalmazó 12 540 „megromlott" rakéta tartalma kiszabadul, hiszen azokat acéllemezzel biztosított betonládákba csomagolták, és engedték le a körülbelül ötezer méter mély tengerfenékre. Nem lehet tudni, hogy ilyen nagy mélységben a nyomás milyen hatást vált ki a betontartályoknál.

Nixon ez év elején bejelentette, hogy 1970 „a szennyeződések elleni harc éve" lesz. Nos, ez a nyilatkozat az események tükrében legalábbis képmutatásnak látszik. A rendelkezésre álló adatok szerint némelyik elsüllyesztett gáz mérgező hatása olyan nagy, hogy grammjuk egymilliomodnyi, sőt egymilliárdnyi része is — a tengerbe kerülve — elpusztíthatja a tengeri élőlényeket. Tudósok egybehangzóan állítják, hogy a tartályok legkisebb sérülése esetén a tengeráramlatok felszínre hozhatják a gyilkos mérget, s egyáltalán nem bizonyított az feltevés, hogy a tengervíz ezt teljesen immunizálja.

Minthogy az elsüllyesztés olyan ponton történt, amely a Golf-áram útjába esik, a vízben oldott gázrészecskék eljuthatnak az Atlanti-óceán északi részébe is, míg a mélytengeri áramlatok dél felé, az Antarktiszig, majd az Indiai-óceánon át a Csendes-óceánig vihetik a mérget. Ismeretes, hogy az óceán növény- és állatvilágában bekövetkezhető változás igen jelentős mértékben kihat a szárazföldi életre, ezért számos tudós rendkívül kockázatos lépésnek tartotta az ideggázok elsüllyesztését.

Bár a Pentagon kezdettől fogva azt hangoztatta, hogy a kiselejtezésre ítélt harci gázok megsemmisítésére csak kétféle lehetőség van: a földalatti felrobbantás vagy a tengerbesüllyesztés — s ez utóbbi a kisebbik rossz —, most mégis bejelentette, hogy a jövőben a harci gázokat nem süllyeszti a tenger fenekére, hanem elégeti. E bejelentéssel egyidejűleg közölték, hogy még az idén ősszel megkezdik több ezer tonna régi mustárgáz és M—34-es idegbénító gáz megsemmisítését.

A technika fejlődésével párhuzamosan egyre növekszik a Föld elszennyeződésének veszélye. Szakemberek világszerte azon törik a fejüket, hogyan lehetne minél eredményesebben felvenni a harcot a levegő és a vizek szennyeződése ellen, amely már-már világméretű katasztrófa veszélyét idézi fel. Éppen a szennyeződés ellen küzdő amerikai mozgalom egyik vezetője, Walter F. Mondale minnesotai szenátor állapította meg: „A levegő és a víz mérgeződése, a tengernek szemétgyűjtőként való felhasználása, a természeti szépségek rombolása, valamint az a tény, hogy mindezzel felborítjuk a természeti törvények egyensúlyát, kétségeket támaszt az emberiség jövője iránt." A mérgesgázokkal való felelőtlen kísérletezgetés ezt a veszélyt még fokozza.

GÁTI ISTVÁN

DIPLOMÁCIA

A görög idők óta könyvtárra menő irodalma van annak a témának, hogyan kell diplomáciai tárgyalásokat folytatni. Ezt a kérdést megemlítette már Homérosz is, csakúgy, mint Demosztenész, aki egyes követek tárgyalási módszerét bírálta.

Callières, akit minden idők egyik legtöbbet tudó diplomáciai szaktekintélyének tartanak, úgy vélte, hogy egy diplomata számára tárgyalásai előtt elengedhetetlenül fontos megismerni a szembenálló fél országát: a politikai, gazdasági és egyéb viszonyokat, csakúgy, mint a tárgyaló partnerek egyéniségét, érdeklődési körét, esetleges gyengeségeit, nem beszélve a tárgyalandó témák pontos történetéről.

Persze Callières idejében mindez nagyrészt még korlátozható volt a királyi udvarokra és környezetükre. Manapság összehasonlíthatatlanul szélesebb területet kell a diplomatának átfognia, de a tárgyalásokra való felkészülés iránya és módszerei alapvetően nem módosultak.

Amikor 16 évi szünet után 1933-ban Roosevelt elnök diplomáciailag elismerte a Szovjetuniót, Litvinov külügyi népbiztos érkezett a washingtoni tárgyalásokra. A népbiztos ismereteivel és felkészültségével nagy tekintélyt szerzett. Ennek hátterében az a szorgalmas és mindenre kiterjedő munka volt, amit a szovjet külügyi szervek végeztek a korábbi másfél évtizedben, meglehetősen nehéz körülmények között, hiszen megbízottaik nem lehettek jelen az Egyesült Államokban, tehát közvetlen információszerzési lehetőségeik nem voltak.

Sok függ a diplomata személyes tulajdonságaitól. Semmiképpen sem szabad türelmetlennek, agressziv nek lennie, mert ezzel a szembenálló felet is hasonló magatartásra készteti és a tárgyalások eredményességét veszélyezteti. (Régen egy francia diplomata úgy tette magát kedveltté, hogy a nem-hivatalos találkozások alkalmával általa kezdeményezett kártyapartikon szándékosan veszített és ezzel tárgyalópartnereit jobb hangulatra derítette. Manapság ezzel a módszerrel már csak pénzt lehet veszíteni — de nyerni semmit sem.)

India

A maharadzsák alkonya

Változó hatalmi valóság

Harc az időért és a kiváltságokért

Hosszú históriára tett pontot — valószínűleg véglegesen — Giri indiai elnök azzal a rendelettel, amelyben név szerint felsorolva, valamennyi indiai maharadzsát megfosztott — a hivatalos elismeréstől. Az indiai alkotmány szerint csak az lehet maharadzsa, akit a köztársaság elnöke annak nyilvánít, az elnök viszont a továbbiakban egyetlenegyet sem ismer el, a maharadzsa-kérdés gyakorlatilag lezárult. Elvileg még nem, hiszen kiváltságaik még ott maradtak az alkotmányban. Annak megváltoztatásához kétharmados szavazati többség kell, ezt Indira Gandhi csak az alsóházban szerezte meg. A felsőházban egy szavazat hiányzott s így az alkotmány pillanatnyilag változatlan maradt.

A maharadzsák még bizonyosan tesznek néhány kísérletet — például a bírósághoz is fordulhatnak. Ám abban az esetben is, ha találnak olyan fórumot, amely megvétózza az elnöki rendelkezést — a bíróságnak erre van joga —, Giri elnök kiadhat egy új rendeletet, amelyben ismét megfosztja elismerésétől a maharadzsákat s ez így elhúzódhat jó darabig. Nyilvánvalóan a maharadzsák fogják előbb megunni az ilyen, esetleges játékot. S az is nyilvánvaló, hogy Indira Gandhi a legközelebb adódó alkalommal ismét a parlament elé viszi javaslatát. A torpedót, amellyel a felsőházban követelését elakasztották, néhány párthíve lőtte ki — vagy legalábbis továbbította. Így időt kell találnia arra, hogy saját pártjában elérje: javaslatát a képviselők támogassák.

Lényeg: a befolyás

Ez utóbbi kérdés a maharadzsa-probléma lényegére utal. Aligha azért vonták meg az elismerést a maharadzsáktól, mert az indiai államnak rendkívüli megterhelést jelentett az a mintegy félszáz millió rúpia, amit a maharadzsáknak civillistaként fizetett. Ez nem volt kis összeg, de összevetve azzal, hogy a maharadzsáktól mit vett el az Indiai Köztársaság, nem rendkívüli jelentőségű. A megmaradt feudális jogok önmagukban nevetségesek, a „kiváltságok" operettbe illők. Nem erről volt szó.

Hanem arról a politikai befolyásról, amellyel a maharadzsák Indiában még ma is rendelkeznek. Arról, hogy több mint húsz évvel India függetlensége, az indiai nemzeti burzsoázia hatalomra jutása után a feudális reakció eleven valóság az indiai politikai életben.

Az Amerika-barát Swatantra Párt elnöke a dzsaipuri maharadzsa felesége. A gwaliori maharadzsa-asszony miniszterek kinevezéséről vagy megbuktatásáról dönt Madhja Pradesh államban. A Kongresszus Párt éveken át felhasználta helyi hatalmi politikájában a maharadzsákat, akiknek támogatása szavazatok tízezreit jelentette. A tavaly őszi baloldali politikai fordulat után a párt szembe kellett nézzen ugyanezeknek a maharadzsáknak visszahúzó, gáncsoló, nehézségeket okozó, ellenséges magatartásával.

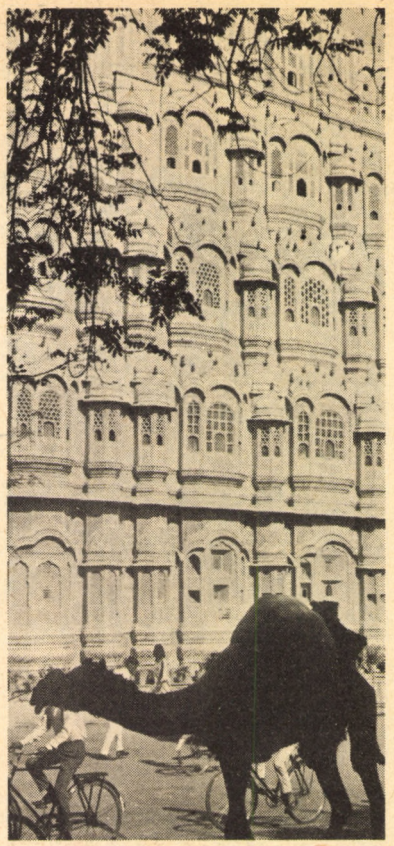
Ez a dolog lényege. Megérteni azonban a maharadzsa-ügyet csak úgy lehet, ha felütjük az indiai történelem Európában s különösen nálunk meglehetősen ismeretlen lapjait.

Hűbéri maradványok

A függetlenség előtt két India volt. „Brit India", amely közvetlenül angol adminisztráció alá tartozott és „indiai India". Ez utóbbi az akkori India mintegy harmadrészén létezett. Önálló államokból állt, amelyek nem tartoztak a gyarmati kormányzat alá. Feudális kiskirályságok voltak, amelyek uralkodói a brit koronával álltak hűbéri viszonyban. 554 ilyen maharadzsa-állam létezett. Ezek állampolgárai nem voltak brit alattvalók; az indiai parlament döntései ezekre nem terjedtek ki; némelyiknek saját pénze, postája, közlekedési hálózata, egyik-másiknak ipara, majd mindegyiknek több-kevesebb katonája volt. Természetesen semmilyen lényeges kérdésben nem voltak függetlenek — brit csapatok állomásoztak, ha nem is a területükön, de közelükben és szükség esetén bemasíroztak. Persze, e szükség kizárólag azért merült fel, mert a kiskirályt — hébe-hóba — meg kellett védeni saját népétől s ez a brit korona kötelezettsége volt.

A fejedelemségek az indiai függetlenségi mozgalom ellenfeleinek támaszpontjai voltak. A maharadzsák többsége nem akarta, hogy az angolok kimenjenek Indiából; ahol tehették, gáncsolták a függetlenségi mozgalmat. Megtiltották területükön a Kongresszus Párt tevékenységét, üldözték azokat, akik felléptek a gyarmati rendszer ellen. 1944 decemberében az indiai maharadzsák képviselete, a Hercegek Kamarája hivatalos nyilatkozatban figyelmeztette a brit kormányt, hogy az angol korona és a maharadzsák közötti viszonyt csak kétoldalú tárgyalásokon lehet rendezni, s hogy az angolok a maharadzsák hozzájárulása nélkül nem ruházhatják át jogaikat „egy harmadik személyre", tehát a jövendőbeli független Indiára. Az angolok azonban kijelentették, hogy India függetlenségével a brit korona lemond hűbéri jogairól és a jövőben Nehruékkal kell tárgyalniuk a maharadzsáknak.

Erre a maharadzsák hosszú ideig nem voltak hajlandók. Nehru sem.

EGY MAHARADZSA-PALOTA

Még sok időre lesz szükség

A függetlenségi mozgalomnak nem volt kedve megenni azt a kását, amit az angol kormány főzött. Végül mégis nyilvánvaló lett; addig nem születhet meg a független India, amíg ebben a kérdésben megállapodás nem jön létre.

1946-ban a maharadzsák azt a javaslatot tették, hogy darabolják szét Indiát. Nemcsak Indiára és Pakisztánra, hanem legyen egy harmadik „maharadzsa-India" is, amely megmarad angol hűbéresnek.

1947-ben a maharadzsák egységfrontja megtört. Baroda, Bikáner, Kocsin, Dzsaipur, Dzsodpur, Patiala és Reva maharadzsái hajlandónak mutatkoztak arra, hogy csatlakozzanak Indiához és helyet foglaltak az alkotmányozó nemzetgyűlésben. Ezt követően hol rábeszéléssel, hol fenyegetéssel mindegyik maharadzsát rábírták arra, hogy lépjen be az alakuló Indiai Unióba.

Az 554 maharadzsa közül csak néhány volt igazán jelentős. A többség tenyérnyi kis államocska felett uralkodott. De a májszuri, a dzsapuri, a hajderabádi maharadzsák hatalmas urak voltak.

A hajderabádi nizám a legveszélyesebb ellenfél volt. Hajderabád ura, Mir Usman Ali Khan Bahadur, Ő Fennkölt Magassága, a Brit Korona Hű Szövetségese (ezek hivatalos rangjai voltak) hírhedten erőszakos és híresen gazdag volt. Aranytégláival — a mesék szerint — India első ötéves tervét a mellényzsebéből finanszírozhatta volna. Saját pénzt veretett, 42 000 emberből álló hadsereget tartott fenn a világháború után is. Hajderábád államban 16 millió ember élt. Lakosságának csak 15 százaléka volt mohamedán, de minden vezető posztot mohamedánok töltöttek be. A nizám kijelentette: nem csatlakozik sem Indiához, sem Pakisztánhoz, külön brit domínium kíván lenni. Ebbe persze az angolok sem mentek bele. A feszültség állandóan nőtt, a nizám miniszterelnöke azzal fenyegetőzött, hogy ha az első indiai katona beteszi a lábát Hajderabádba, 15 millió hindut azonnal lemészároltat. A nizámnak olyan lépései voltak, hogy például 200 millió indiai rúpia kölcsönt bocsátott Pakisztán rendelkezésére, indiai államkötvényekben! Képviselőket küldött az ENSZ-be, irodákat állított fel külföldön.

Végül is Nehru több mint egy évvel India függetlensége után elhatározta magát: 1948. szeptember 9-én az indiai kormány kiadta az utasítást és 13-án hajnalban megkezdődött a Polo fedőnevű katonai akció. Szeptember 17-én a hajderabádi hadsereg letette a fegyvert. Az indiai csapatok elfogták a nizám angol katonai parancsnokát, aki még utoljára fel akart robbantani egy létfontosságú hidat. A harcokban nyolcszázan estek el. A nizám még tett néhány kísérletet — végül azonban lemondott a hatalomról. Hajderabád India része lett, a nizám pedig beállt a sorba a többi maharadzsa közé.

Az 554 „maharadzsa-államot" adminisztratív körzetekbe egyesítették. Később a nyelvi alapon felépülő új államrendszerbe olvadtak be. A maharadzsák megtartották kiváltságaikat s bizonyos civillistát biztosított nekik a kormány.

A maharadzsa-kiváltságok és a civillista ügye tovább is az indiai közélet vörös posztója maradt az egyszerű emberek szemében. Érdemes idézni, mit biztosított az indiai kormány a dzsaipuri maharadzsának, aki mellékesen az Indiai Köztársaság madridi nagykövete volt.

Születésnapja Radzsasztán államban mindeddig hivatalos ünnep volt. Radzsasztán területén ingyen utazhatott a vasúton, saját szalonkocsijában. Ingyen orvosi kezelés járt neki és családjának. Ingyen áram palotáiban. Ingyen vízfogyasztás. Ingyen telefon. Ingyen abrak elefántjainak. Vámot, adót nem fizetett, rokonai és szolgálói az állam védnöksége alatt álltak, amely életfogytig gondoskodott róluk. A maharadzsa megtarthatta 38 dzsaipuri palotáját, 54 gépkocsiját, köztük 3 Rolls Royce-ot, 83 ezer acre megműveletlen földet, 1900 acre legelőt, vadászkastélyokat és vadászterületeket, póló- és lóversenypályákat, templomokat...

A nagyasszony nagygyűlése

Ezzel szemben egyetlenegy tényt kell a mérleg másik serpenyőjébe tenni: a dzsaipuri maharadzsa és valamennyi többi maharadzsa elveszítette a legfontosabbat: a hatalmat.

A maharadzsák befolyása az indiai életben azonban változatlanul nagy. S minél messzebb megyünk a fővárostól, annál nagyobb. E sorok írója jelen volt az Amerika-barát Swatantra Párt egyik gyűlésén amelyet a dzsaipuri maharadzsa felesége és a gwaliori maharáni tartott. Tíz- és tízezrek gyűltek össze meghatottan a megtisztelteltetéstől, hogy a nagy maharáni személyesen jött el hozzájuk. A változás történelmi jelének tartották, hogy egy ilyen személyiség hozzájuk, nyomorgó, szeren csétlen, egész életükben a homokot kaparó, verejtékükkel sivatagot öntöző parasztokhoz szól. S természetesen boldogan adták szavazatukat arra a pártra, amely mellett a nagyasszony állt.

Bizonyos, hogy előbb-utóbb ezeknek az embereknek a gondolkozásában új áramlatokat indít el az a hír, hogy a nagy maharáni többé már nem őfensége, hogy vége a maharadzsa-világnak. De amíg ez a folyamat az indiai falvakban, erdőkben, sivatagokban lezajlik, sok-sok időre lesz szükség.

KALMÁR GYÖRGY

Szociográfia

Könnyzacskóvadászat

Sziget a Tirrén-tengeren

A „rózsaszín krónika”

A gyilkost úgy hívják, hogy Camillo Casati Stampa di Soncino. Kora 45 év, foglalkozása: márki. Legalábbis az volt. Ugyanis kettős szerepet játszott abban a társadalmi krimiben, amely a minap játszódott le Rómában, s amelynek áldozata a nála tíz évvel fiatalabb felesége, Anna Fallarini és az asszonynál is tíz esztendővel fiatalabb Massimo Minorenti nevű egyetemi hallgató, donna Anna szeretője. A márki a drámában a gyilkos mellett az öngyilkos szerepét is eljátszotta tehát, és ha szabad így mondani: teljes sikerrel.

Ostiai vasárnap

A szomorú szereposztás után, íme a szín: via Puccini 9. A római felsőbb tízezer egy, a legmodernebb luxussal berendezett palotája, a hozzá tartozó kocsikkal és személyzettel. Talán csak abban tért el a szokványtól, hogy három nagy teremnek is beillő, süppedő perzsákkal takart mozaikpadlós szobájának falai mentén, véges-végig, hatalmas üvegszekrények álltak, s bennük apróbb-nagyobb madarak sokasága meredt a semmibe, alattuk szinte múzeumi rendben, a nevük s a dátum meg a hely, amikor és ahol a márki fogságába estek. De vadmadarak is terpesztették szárnyukat az üveglapok mögött: don Camillo szenvedélyes vadász volt.

Azon a szombaton is e szenvedélyének hódolt valahol Velence környékén, mialatt felesége kis társaságot látott vendégül a via Puccinin: Massimót és két barátját, a 35 éves Cesare Marangoni nevű kémikust és a vele csaknem egykorú Franco Facchini nevű banktisztviselőt. Együtt vacsoráztak, iddogáltak, zenét hallgattak, miegymás... Elröpült az idő. Facchini valamivel hajnali négy előtt elnézést kért a márkinétól és távozott. Alig tette ki a lábát, megszólalt a telefon. Donna Anna fáradtan intett Massimónak, vegye fel ő a kagylót. A márki jelentkezett Vicenzából és éktelen dühbe gurult, hogy a fiú ezen a hajnali órán még ott van a házában, s mielőtt még a felesége a telefonhoz érhetett volna, lecsapta a kagylót. Kínos csönd támadt. Egyszerűen nem értették a márkit, hiszen pontosan tudta — ahogy „egész Róma” tudta —, hogy a márkiné meg Massimo... A márki „modern” házasember hírében állt: ha neki szabad, akkor az asszonyától sem követelhet mást — vallotta állítólag. És most ez a jelenet... De még jól végig sem gondolhatták, megint csöngött a készülék. Anna asszony átvitte a másik szobába és becsukta maga mögött az ajtót. Néhány perc múltán földúltan jött vissza.

— Megfenyegetett, hogy megöl... Nem tudom, mi történhetett vele?... Valami féktelen indulat áradt belőle... Nem tudok másra gondolni, csak hogy valami izgatószer hatása alatt beszélt — közölte.

Elhatározták, hogy levegőznek egyet. Marangoni via Ripense-i otthonában kötöttek ki, de nem találták a helyüket. Kocsiba ültek és kimentek Ostiába, a tengerhez. (A márkinak saját szigete is volt a Tirrén-tengeren: a Nápolytól vagy nyolcvan kilométerre levő Ponzai-szigetek közül a Zannone nevezetű volt az övé. Mondják, furcsa szórakozásokat űzött itt a római „társaság” egy része. Családi birtokai, lótenyészete viszont északon, a svájci határ közelében virágzott. Ezen a vasárnapon a márkiné a közeli Ostiát választotta.) Itt csatlakozott hozzájuk ismét Facchini. Déltájt, amikor a vasárnapi ostiai „húsdaráló” leginkább aprítja a népet, Anna asszony nem bírta tovább idegekkel és hazaszólt, hátha otthon van már a férje, s hátha már megnyugodott. Valóban otthon találta. És úgy tűnt, hogy le is higgadt. Tekintettel a nem éppen egyszerű vasárnapi közlekedésre, abban állapodtak meg, hogy este hétkor találkoznak otthon, hármasban, Massimóval. Így kérte a márki, hogy tisztázzák a történteket.

Ez úgy délután egy-félkettő tájban történt. A márki akkor ért haza. Egy jeges grape fruit-ot kért az inasától, majd utasította, hogy amíg nem szól, senkit be ne engedjen hozzá, a személyzet pedig vonuljon vissza a saját szobáiba (a palota túlsó szárnyára). Hogy ezután a márki mit csinálhatott, nem tudni. Egy összegyűrt papírdarabot találtak később az íróasztala melletti kosárban: „Bocsáss meg, de képtelen vagyok elviselni, hogy mást szeress.” Ebből arra következtet a rendőrség, hogy a márki először csak öngyilkosságra gondolt, noha ez az egyetlen mondat teljesen elüt a márki jellemétől, életfelfogásától. A 12 milliméteres, ötlövetű, automata Browningját kétségtelenül ekkor vette magához. Soha nem járt fegyverrel.

Massimót eközben barátai le akarták beszélni a találkozóról: menjen ezúttal az asszony egyedül haza. Donna Anna azonban úgy látta, hogy jobb minél hamarabb túlesni a kínos történ, a fiú pedig tartott attól, hogy távollétében az asszony könnyen kapitulál, s így esetleg ő kiesik a „cukorpikszisből”, amelybe nagynehezen sikerült csak beverekednie magát. Így aztán maradtak az eredeti tervnél. Két barátjuk mindenesetre elkísérte őket, s a ház udvarában, Marangoni kocsijában várták a fejleményeket.

A CASATI HAZASPÁR

Soha nem járt fegyverrel

Este nyolckor

Éppen csak üdvözölhette egymást az asszony s a férje, s donna Anna épp hogy leülhetett az egyik karosszékbe, s cigarettája után nyúlhatott, miközben Massimo mögéje állt, amikor a márki Browningja működni kezdett. Az asszonyt három golyó érte — kettő halálosan —, a megrémült fiú közben a jobbjánál levő kerek márványasztal mögé akart menekülni, de két lövés őt is elérte, majd gyorsan egy új tárat nyomott a fegyverbe a márki, egy-egy golyót még beleeresztett a már földön heverő két tetembe, majd beleült ő is az egyik karosszékbe, s a szájába vette a Browning csövét...

Este nyolckor a két férfi az udvaron már nyugtalankodni kezdett. Egyikük be is akart menni a házba, de az inas útját állta. Akkor legalább hadd telefonáljon a márkiné húgának a környékbeli Rocca di Papa-ba, hogy jöjjön. Erre is csak némi huzavona után állt rá a 27 esztendős Adriano Boni. Valamivel kilenc után ért a via Puccinire az asszony. És néhány percre rá a mentők meg a rendőrség. Az előbbieknek már semmi tennivalójuk nem akadt, a rendőrség viszont még ma is dolgozik...

200 millió?

Azóta a római lapok tele vannak a Casati-üggyel. A fotók rendszerint az asszonyt tükrözik, sikerének csúcsán, divatremekeiben, ékszercsodáival, amint egy-egy premieren diadalmasan mosolyog életének nagy sikerén. Mert bizony donna Anna elég lentről indult. A kispolgárok közül. Először a „rózsaszín krónika”, a divatbemutatók hírei emlékeztek meg róla, jónéhány évvel ezelőtt. Akkoriban szeretett bele az egyik legzengzetesebb nevű római arisztokrata. Házas lévén az illető, a Sacra Rota, a Vatikán válásügyi bizottságának engedélye kellett a házasságukhoz, amely 1968-ig „boldog”-nak számított. Ekkor jelent meg a színen az éppen elözvegyült don Camillo. (Első felesége, bizonyos Lidia Ohlt nevű szubrett, hirtelen meghalt.) Újabb egyházi engedély, újabb válás, újabb házasság. (Ha az ember mozivásznon, vagy színpadon látná ezt a történetet, nem lenne túl nagy véleménnyel az író és a rendező találékonyságáról.) És donna Anna bekerült a Casati-családba. Apósának első felesége lett a mintaképe: Luisa Casati a századforduló olasz arisztokráciájának egyik legfőbb botrányhősnője volt, akiről don Camillo valami megmagyarázhatatlan, szinte szexuális vágyódással mesélt ifjú feleségének. Luisa márkinő drágakövekkel kirakott pórázon, szelidített leopárdokat sétáltatott a velencei Szent Márk téren és az egész világ szeme láttára váltogatta szeretőit.

Anna asszony előtt hát megnyílt a „nagyvilág”: siker, hírnév, csodálat, irigység és töménytelen pénz. És rögtön nyomában az unalom szülte gátlástalanság, a „különlegességek” hajszolása, különösen ott kint, azon a csöpp szigeten...

Massimo Minorenti személyét illetően ma már csak hátramaradottainak ügyvédje, Enzo Gaito professzor úr érdekes. (Minorenti éppoly sematikus alkotás, mint az ügy minden más szereplője: öreg szüleinek egyetlen reménysége. Jóképű, hosszúhajú egyetemista, aki néha „forradalmat” játszott, de legnagyobb szenvedélye a nagy hengerűrtartalmú motorkerékpár volt — mindaddig, amíg donna Anna kegyeibe nem fogadta. Azóta egy Ferrarin száguldozott. Szülei, a tragédia hallatán szívrohamot kaptak, mindkettőjüket kórházban ápolják.) „Szerintem — fejtegeti a professzor — Minorentiék egészen kézenfekvő alapon kártalanítandók. A márki ugyanis szellemi képességeinek birtokában lőtt. Mikor pedig ezt tette, gyilkosság bűnében elmarasztalható tettes volt. Ezért a pillanatért kell az áldozat családjának teljes kártérítést fizetni, s ez a kötelezettség örököseit is terheli...” Azt mondják, hogy 200 milliót követel a két öreg nevében.

Beszélnek egy „zöld noteszről” is, amely tele volt a sziget egykori vendégeinek monogramjával, keresztnevével és telefonszámaival, meg fényképekről, amelyek a márki íróasztalából tűntek volna el. És a könnyzacskóvadászat során elhangzott az is, hogy donna Annának rosszindulatú daganat volt a mellében és minden utolsó lépése az ámokfutóé volt csupán...

Megszólalt egy pszichológus is: „A márkihoz hasonló emberek mértéktelenül egocentrikusak, egy mindent elborító neurózis foglyai. Don Camillo nem féltékenységből ölt: effajta, többé-kevésbé romantikus szerelemre való érzelmeket az ilyen ember nem ismer. Azért ölt, mert az a másik kettő nem akart már neki engedelmeskedni.”

A legújabb római jelentések szerint Don Camillo négyszázmilliárd lirás vagyona után úgyszólván egyetlen fillér adót sem fizetett — „benfentes barátainak segítségével”. A tragédia ügyében befejeződött a nyomozás. Az adócsalás földerítésére másik indult.

A japán kereskedelem Európában

BUSINESS WEEK

A párizsi „Kyoto" éttermében, amely a japán tulajdonban levő „Erzsébet királynő" szálló mellett található, nemcsak francia, hanem japán nyelven is feltüntetik az étlapon a fogásokat. Esténként a hét minden napján japán üzletembereknek és ügyfeleiknek töltik meg zsúfolásig az éttermet.

Düsseldorfban, az Immermann Strassén még a munkaidő befejezése, este 6 óra után is sokáig világosak a hivatalok ablakai. S hogy miért, ez nyomban érthetővé válik, ha egy pillantást vetünk a cégtáblákra: japán részvénytársaságok kirendeltségei működnek ezekben az épületekben.

Még sokáig idézhetnénk a szemléltető példákat, de már így is teljesen világos: a japánok hevesen támadják az európai erődöt. Japán üzletemberek egész serege tevékenykedik a kontinensen. Annyi áru özönlik át Japánból Európába, hogy a japán üzletemberek külön átrakóhelyeket létesítenek kontinensünkön.

Japán 1968-ban 300 millió dolláros aktív mérleggel zárta a nyugat-európai országokkal folytatott kereskedelmet, exportjának teljes értéke 1,6 milliárd dollár volt.

A Nyugat-Európában eszközölt japán beruházások növekedése azzal függ össze, hogy a japán kormány 1968 elején 50 000 dollárról 200 000 dollárra emelte a japán részvénytársaságok megengedett kiadásainak „plafonját". 300 000 dollár elköltéséhez a Japán Bank külön engedélye szükséges. Tokióban az a hír járja, hogy a kormány hamarosan engedélyezni fogja az „elvileg önálló" külföldi kereskedelmi és pénzügyi műveleteket.

A madridi Hilton szállóban nemrégen kerekasztal-beszélgetésre gyűltek össze a „Mitsubishi", a „Micui", a „Fuji" és a „Hitachi" cégeket képviselő japán üzletemberek, hogy megvitassák a jövő kilátásait. „Spanyolország — az ígéret földje az üzletemberek számára" — hangsúlyozta a megbeszélés egyik részvevője. Brüsszelben hat japán városból érkezett üzletemberek egy csoportja egyhetes kereskedelmi kiállítást rendezett, amely többszáz-féle ruházati cikk értékesítését segítette elő.

A japán üzleti körök tekintélyes képviselőinek látogatásai is hozzájárulnak a japán kereskedelem kibővüléséhez. Svédországban például több nagy japán részvénytársaság elnökeinek és vezérigazgatóinak küldöttsége folytatott tárgyalásokat. E részvénytársaságok évi kereskedelmi forgalma meghaladja Svédország egész költségvetését. A tárgyalások befejezése után a japán küldöttség tovább utazott Hollandiába.

A japánok Európában kibontakoztatott kereskedelmi „támadásának" méreteiről tanúskodik a Japán és Európa közötti légi forgalom növekedése is.

A japánok kereskedelmi előretörése azt eredményezte, hogy Európában létrejöttek a japán kereskedelem képviselőinek egész kolóniái.

Düsseldorfban — a Ruhr-vidék szívében — jött létre a legnépesebb japán kolónia: ebben a városban 1300 japán üzletember lakik. Egy düsseldorfi lap nemrégen „Rajna menti Japánnak" nevezte a várost. Düsseldorfban 1968 januárjában még 82 japán kereskedelmi és ipari részvénytársaság működött, ma viszont ez a szám már meghaladja a százat. E kirendeltségeknek saját kereskedelmi kamarájuk is van. A düsseldorfi japán konzulátust két évvel ezelőtt főkonzulátusi rangra emelték.

A japánok nagyon óvatosan tevékenykednek Európában, hogy ne szolgáltassanak okot támadásról, betörésről szóló beszédekre. „Körültekintően és csendesen kell tevékenykednünk, nem szabad hibákat elkövetnünk" — jelentette ki Kodzo Tamaki, egy japán autógyár brüsszeli kirendeltségének vezetője. Ez a cég — 1968-ban 25 000 autót adott el Nyugat-Európában, 5000-rel többet, mint 1967-ben. A „Toyota" cég is sok autót szállít az európai piacra. Stockholm utcáin például már „Toyota" gyártmányú taxik is közlekednek.

Európának azonban még vannak olyan részei, amelyek nem estek bele a japánok csapdájába. Olaszországban például 115-féle japán árucikk behozatalát megtiltották vagy szigorúan korlátozzák. Sok japán árura gyakorlatilag nem adnak beviteli engedélyt. Olaszországban szigorúan tilos a japán autók árusítása. Spanyolország is elzárta az utat a japán autók elől.

De nem is a bővülő kereskedelem, hanem az iparvállalatokba eszközölt beruházások növekedése a legbiztosabb jele annak, hogy a japánok újabb támadásra készülnek Európában. Ma még éppencsak hogy fel-felbukkan ez a tendencia, de úgy látszik, hogy az európaiak szívesen ráharapnak a horogra.

A japánok ma még korainak tartják az önálló európai beruházásokat, viszont egyre aktívabban keresik a közös vállalatok létesítésének lehetőségeit. Úgy tűnik, hogy lassacskán felhagynak az óvatos mérlegeléssel. Meglepő gyorsasággal törnek utat maguknak Európában.

INDIAI APÁCÁK EURÓPÁBAN

— Isten hozott benneteket!

(Die Weltwoche)

Az idegenlégiósok nem szeretik a békét

THE GUARDIAN

Az idegenlégió az egyetlen olyan egység a francia hadseregben, amely kizárólag hivatásos katonákból áll, kulcsfontosságú szerepet játszott Csádban, amikor segítséget nyújtott Françoise Tombalbaye elnöknek a felkelések leverésében.

A Fort Lamyban állomásozó légionáriusok azt állítják, hogy szerelmük a légió, noha egyesek beismerik, hogy megtévesztő propagandával csalogatták be őket.

A légió két gyalogos ezrede Madagaszkár szigetén és a Jemennel szemben fekvő Afar-Isszai területen, Franciaország még megmaradt afrikai szárazföldi gyarmatán állomásozik. A műszaki ezred állomáshelye Franciaország csendes-óceáni atomkísérleti telepe. A kiképző és rendfenntartó ezred a lovassági ezreddel együtt Aubagne-ban van. Az ejtőernyősök zöme Csádban tartózkodik, de októberben vissza kell térniök Korzikára. Az idegenlégió összlétszáma 7050 fő, alig több mint 300 a tisztek száma, csaknem valamennyien franciák. Egyetlen francia tiszt sem töltheti teljes pályafutását a légióban.

Jean Lacaze ezredes, a légió Fort Lamyban állomásozó „paráinak" (ejtőernyőseinek) 56 éves parancsnoka elmondotta, hogy örömmel kapott a parancsnoki kinevezésen, amit három évvel ezelőtt ajánlottak fel neki. Lacaze 25 éves tiszti pályafutása során kilenc évet töltött a légiónál.

Az idegenlégiós filmek rajongói nyilván csalódottságot éreznek, ha megtudják, hogy a légiósok többé már nem szolgáltatnak igazságot egymásnak és a dezertőröket sem temetik nyakig a Szahara homokjába. A fegyelem azonban továbbra is keményebb, mint más francia fegyveres egységnél.

Lacaze elmondotta, hogy a körülmények a légióban most sokkal jobbak, mint korábban. Több a „ceremónia", mint a francia hadsereg más alakulatainál, de a légionáriusokba belenevelik, hogy erre büszkék legyenek.

A légiónak most nem okoz nehézséget, hogy havonta száz főt — csupa önkéntest — verbuváljon. Ezek háromhetes kiképzést kapnak a Marseille közelében levő Aubagne-ban. Ha beválnak, ötéves szerződést íratnak alá velük és jelentős toborzási díjat kapnak.

Az új légionáriustól nem kérdezik az igazi nevét és a nemzetiségét. Ha megadja ezeket az adatokat, akkor közlik vele, hogy a légióban hamis nevet kell felvennie. Ha akarja, más nemzetiséget is felvehet. Bármi legyen is igazi családi helyzete, nőtlenként veszik jegyzékbe.

A légionáriusok fele jelenleg francia, de úgy kell feltüntetniök magukat, mintha belgák, kanadaiak vagy svájciak lennének, hogy „külföldieknek" minősüljenek. Az igazi külföldieknek ötéves szolgálat után joguk van a francia állampolgárságra. A légionáriusoknak mintegy 20 százaléka német.

A légionárius hároméves szolgálat után „visszakaphatja" igazi személyazonosságát, ha ezt óhajtja, és ha a légió biztonsági hivatalának vizsgálatai megállapítják, hogy nincs ellene letartóztatási parancs. Ha kiadtak ilyen parancsot ellene, akkor ezredese azt tanácsolja neki, hogy tartsa meg „légiói személyazonosságát".

Ha visszaváltozik eredeti énjévé és beismeri, hogy nős, akkor egy összegben háromévi családi pótlékot kap. Ha kiderül, hogy korábban szolgálatot teljesített a „rendes" francia hadseregben, szolgálati éveinek megfelelő zsoldot kap.

Mialatt a jövendő légionárius három hetet tölt Aubagne-ban, a francia rendőrség és az Interpol kartotékaiban megnézik, hogy az illetőt körözik-e? A légió elnéz kisebb bűntetteket, de már egy szökésben levő gyilkost például elutasít. Ha a rendőrség érdeklődik valaki után, akiről tudja, hogy felvették a légióba, azt válaszolják, hogy ilyen nevű személy nem szerepel a nyilvántartásukban.

Az újonc húszhetes kiképzést kap a korzikai Bonifaccióban. Bármilyen katonai tapasztalattal rendelkezzék is, ugyanolyan kiképzést kap, mint bárki más és őrvezetőként kezdi meg szolgálatát. A volt altiszteket azonban általában gyorsan előléptetik.

A légió tengerentúli háborús akciókban a francia tengerészgyalogsággal együtt vesz részt. Ezt korábban gyarmati gyalogságnak nevezték, de a nevét megváltoztatták, nehogy megsértsék azt a tizenkét afrikai államot, amely védelmi egyezményt, „államcsíny elleni biztosítást" kötött Franciaországgal.

Onassis boldog

EVENING STANDARD

Egyre gyakrabban írnak az újságok arról, hogy Jackie Kennedy házassága a hajótulajdonos Onassissal nem különösebben boldog, sőt szétesőben van, vagyis hogy feltehetően elválnak. Onassis a híresztelések kapcsán nyilatkozott:

„Tudja meg mindenki, hogy nincs közöttünk semmiféle nézeteltérés. Mindketten eszményi boldogságban élünk"

USA: az elkötelezettek és a „csendes többség”

DIE FURCHE

Amennyire a kortárs visszaemlékezik, Nixon az Egyesült Államok legkevésbé szerencsés elnöke, Agnew alelnök pedig a legkülönbözőbb kaliberű publicisztikai lövedékek célpontja. A két államférfi kevés reményt nyújthat az amerikai nemzetnek arra, hogy a közeljövőben béke és nagyobb prosperitás vár rá. Paradox módon úgy tűnik azonban, hogy a legközelebbi elnökválasztások elé nyugodtabban tekinthetnek, mint bármelyik elnök-alelnök kettős Eisenhower (plusz Nixon) és Roosevelt (plusz Truman) kivételével.

Mélységes komikummal töltött furcsa esemény: a kongresszus olyan felhatalmazásokat adott az elnöknek, amilyeneket egyáltalán nem is akart (például intézkedési lehetőségeket az ár- és bérellenőrzésre). A képviselőház a szükséges kétharmados többséggel kikényszerítette viszont Nixon vétójával szemben a 4,4 milliárd dolláros összeget a közoktatásügy finanszírozására.

Nixon a fokozódó politikai elszigeteltség felé halad. A lapok egyre barátságtalanabbul foglalkoznak vele. Másrészt úgy látszik, hogy a „csendes többség” mostanában nagyobb bizalommal viseltetik iránta, mint amilyet Johnson elnökségének bármelyik szakaszában élvezett.

Lélektanilag az Egyesült Államok most olyan helyzetben van, mint egy idősebb, mindig sikeres és nagyra becsült férfi, akinek tudomására hozzák, hogy életműve semmit sem ér, az emberek nem köszönnek neki többé, és a banktisztviselők közlik vele, hogy bankszámlája kimerült, és mindezeken felül, bármennyire is igyekezett tisztálkodni, hirtelen bolhákat fedez fel a fehérneműjében.

A bűncselekmények száma tíz év alatt 148 százalékkal emelkedett az Egyesült Államokban, a betöréseké 85 százalékkal, és a lopásoké 82 százalékkal.

A rendőrök és a „csendes többség” számára az egyetemek „ellenséges külföldnek” számítanak. Igaz, hogy az egyetemi hallgatók közül csak két százalék nevezi magát „baloldali radikálisnak”, s nem több, mint 63 százalék utasítja el az erőszakot mint a rendszer megváltoztatásának eszközét. A többiek viszont — mint Santa Barbarában történt — felgyújtják a Bank of America egyik leányvállalatát vagy megrohamoznak egy katonai laboratóriumot — ez történt Wisconsinban, ahol nem az emberi szenvedés elhárításán, hanem okozásán dolgoznak.

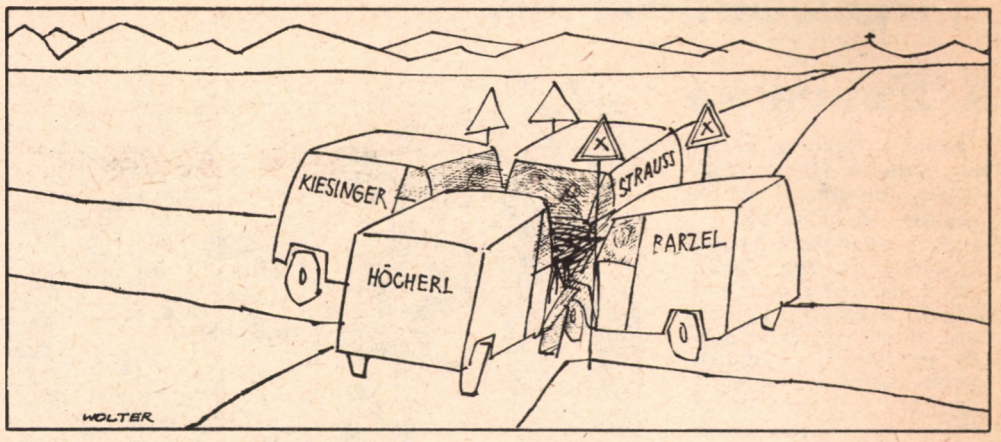
Az elkötelezett Amerika ezen a nyáron sok minden ellen tiltakozott; a délkelet-ázsiai háború és a levegő szennyezettsége ellen, aminek a felszámolására semmit sem lehet tenni, amíg a háború csillagászati összegeket nyel el. S tiltakoztak a nyomornegyedek iránti közöny ellen, melyek szanálására hasonlóképpen nem áll rendelkezésre megfelelő pénzösszeg. S persze erős tiltakozást váltott ki az ideggázzal töltött betonkoporsók elsüllyesztése az Atlanti-óceánban.

A munkanélküliség, az emelkedő árak és részben csökkenő bérek nyomásától szenvedő „csendes többség” céljai más irányúak. Azok a rétegek, amelyekből a nemzeti gárdisták is származnak — valamennyien kisemberek — persze szívesen vennék a háború befejezését és a négerkérdés megoldását. Ez utóbbit nem az ő költségükre, hanem leginkább oly módon, hogy tüntessék el a négereket. De még a vietnami háborúnál és az autók kipufogó gázainál is erősebben szembeszállnak a diákok fellépéseivel. Szidják a négerek „lustaságát”, és a „diákokra haszontalanul kidobott pénzt”.

Így a nemzet még abban is megosztott, hogy mit szid. A gazdasági helyzet előmozdítja a megosztottságot, a polarizálódást és a határok sokszor a családokon belül húzódnak. Nixon a gazdasági gyeplő odadobásának politikáját folytatja, noha a társadalmi termék stagnál, az ipari termelés csökken, s a munkanélküliség az 5 százalékos határhoz közeledik, az árak pedig egy év alatt több mint 6 százalékkal emelkedtek.

Amióta egyre több részvénytársaságnak kell megelégednie egyre kisebb nyereséggel, az elnöknek már aggódnia kell azoknak a rétegeknek a bizalmáért is, amelyek valamikor pajzsukra emelték. Ezzel szemben mellé állt a kisember, a „csendes többség”, mert Amerika önbizalmában megingott, mélységesen elbizonytalanodott nemzet. Ilyen helyzetekben pedig a kisember, pontosabban a politikailag felvilágosulatlan amerikai kisember szívesen fogadja az erős kezű vezetőt.

KARAMBOL A BONNI KERESZTEZŐDÉSBEN

Kinek volt – s kinek lesz előnye?

(Welt der Arbeit)

Nyugat-Európa regionális gondjai

The Economist

A regionális politika a XX. század sajátossága — valamennyi iparosított országnak meg kell birkóznia vele. A problémák eltérőek — minden egyes ország történelmét és földrajzát tükrözik. Vannak azonban határozott, közös vonások. Ezeket a hasonlóságokat és eltéréseket elemzi az OECD (Európai Együttműködési és Fejlesztési Szervezet) „A regionális tényező a gazdasági fejlődésben” című kiadványa.

Olaszországnak van a legakutabb problémája. Dél-Olaszországban él a lakosság 38 százaléka; s még ma is, az intenzív regionális fejlesztés 25 éve után is, az egy főre eső jövedelem itt az országos átlagnak csak 68 százaléka.

Nyugat-Németországnak nem a Ruhr-vidék, hanem sok kisebb elmaradott mezőgazdasági góc (például a luxemburgi határ mentén és Bajorország egyes részein) okoz problémát. Az ipart a kisebb és közepes méretű városokba akarják vonzani és ezáltal el akarják téríteni az elmaradott mezőgazdasági szektorból a nagyvárosokba átköltözködők áramlatát.

Skandináviában egyre nagyobb eltérés van a mezőgazdasági, hegyvidéki, nyersanyagtermelő északi területek és a virágzó dél jövedelme között. Dániának Koppenhága túlzsúfoltsága (itt él a lakosság 35 százaléka) és a gyéren lakott szigetek nagy száma okoz problémát.

Hollandiában az ország északi és keleti térségei egy helyben topognak, míg a fejlődés jóformán teljesen nyugaton összpontosul. Franciaország északi és keleti ipari területei hanyatlásnak indultak.

Valamennyi ország egy nagy akadályba ütközik regionális problémái leküzdése során: a helyi kormányzat struktúrája aligha alkalmas a regionális fejlesztésre.

A regionális politikával kapcsolatos intézkedések négy fő csoportra oszlanak:

a) Az infrastruktúra fejlesztése;

b) Szakképzés, oktatás, jóléti intézkedések, lakásépítés — mindez a földrajzi és szakmai mobilitás növelését célozza.

c) Az ipari expanzió ösztönzése bizonyos kiválasztott területeken és egyben az expanzió korlátozása másutt, amint azt Anglia teszi a háború óta, most pedig Franciaország, Párizst illetően.

d) A fejlesztés alatt álló területeknek nyújtott különféle kedvezmények.

A kormányok regionális politikájukban e módszerek kombinációját alkalmazzák. Olykor adva van számukra, hogy mire helyezzék a hangsúlyt. Így például, a turizmusnak kedvező területen a szolgáltatóipar bizonyos ágait kell fejleszteni.

Az OECD tanulmánya arra a következtetésre jut, hogy a regionális fejlesztési politika általában sikeres volt — van azonban néhány „de”.

Az eredmények gyakran egyenetlenek: így például Franciaország déli és nyugati része kétségtelenül fellendült, de más területeken nem történt fejlődés.

A nagyváros vonzerejének problémáját nem oldották meg.

Miután egyes iparilag fejlett területek hanyatlásnak indultak — mint például Angliában és Belgiumban — a probléma gyakran gyorsabban növekszik, mint ahogy megoldható lenne.

Olaszországnak további húsz évre lesz szüksége ahhoz, hogy betömje a rést, az Észak és Dél közötti különbséget.

Napóleon adóssága

L'EXPRESS

Pompidou francia köztársasági elnök levelet kapott Nyugat-Németországból egy idős asszonytól, Mina Bickeltől, Bajorország legrégibb sörözőjének tulajdonosnőjétől. Azt írja: „164 évvel ezelőtt, amikor Napóleon hadserege Bajorországon át tört előre Ausztria felé, Napóleon 260 katonája éjszakázott ükapámnál. Távoztak anélkül, hogy fizettek volna és számlájuk mai pénzben 32 000 márka. Szeretném végre öntől megkapni ezt a pénzt.”

Futó miniszter

Daily Mirror

Christopher Chataway az 5000 méteres síkfutás világbajnoka volt — most pedig posta- és távközlési miniszter Edward Heath konzervatív kormányában. Chataway még most is szeret futni.

Házat vett választókerületében, Chichesterben és valahányszor csak ideje engedi, annak környékén fut. A miniszter kijelentette: „Szívesebben futok hat mérföldet, mint gyalogolok hármat.”

A legmodernebb idők

L'Espresso

CHAPLIN A MODERN IDŐK-BEN

A tekintély válságba került

Azon a forró nyári héten, amikor New York, Boston, Baltimore és Los Angeles felhőkarcolói a füstköd óceánjából meredtek elő, a vonatok elakadtak, a telefonok nem működtek, a légkondicionálók nem adtak elég friss levegőt és komoly forgalomkorlátozásokra volt szükség, hogy a légkör szennyezése ne változzék félelmetes járvánnyá — aggasztóan hitelessé váltak azoknak a tudósoknak intő szavai, akik szerint az ipari társadalom az öngyilkosság felé halad.

Ezek az intések az utóbbi időben alapos tanulmányokban jutottak kifejezésre. (William Bradenx: A vízöntő kora, Nigel Calder: Technopolis, Zbigniew Brzezinski: Két korszak között című könyve, és legutóbb Alvin Toffler „Jövősokk" című munkája.)

Ha minden bajunk csak az immár alig ellenőrizhető technológiából származna, korunk problémái akkor is aggasztóak lennének. De sajnos, vannak más társadalmi folyamatok is — az urbanizáció, a demográfiai robbanás, a bűnözés, az etnikai konfliktusok — amelyek fokozzák az aggodalmat. Mindezen folyamatokban nem csupán gyorsul a változások üteme, de egyre inkább hiábavalónak bizonyulnak a kísérletek, hogy irányításunk alá vonjuk ezeket az újdonságokat.

Korunk nagy újdonságát nem annyira a technológia vívmányai, a fizika, a biológia vagy az elektronika felfedezései jelentik, mint inkább azok a következmények, amelyek e változások nyomán a közintézményekben, az emberek magatartásában, szokásaiban, testében, lelkében tapasztalhatók.

Ezek a kihatások hosszú távon mélységesen negatívak: a technológiai expanzió, az automatizálás terjedésének következményei a munkafolyamatokban, a nagyobb kényelem és több szabad idő, a megnövekedett mozgékonyság — Toffler szerint mindez hozzájárul betegségünkhöz, amelyet Toffler jövő-sokknak nevez.

Vizsgáljuk meg például korunk egyik legtipikusabb jelenségét, a mozgékonyságot. Az első világháború elején az amerikaiak máris a leggyökértelenebb népnek számítottak. 1914-ben az átlag-amerikai évi 2500 kilométert utazott; most az átlag 130 ezer kilométert, és mint Buckminster Fuller filozófus megállapította, több millió amerikai élete folyamán 4—5 millió kilométert utazik.

Még mélyebb hatású az örökös költözködés. 1967-ben például 36,5 millió amerikai változtatott lakhelyet. Hetven városban, köztük New Yorkban az egy lakásban való tartózkodás átlagos tartama négy évnél rövidebb.

Az emberi viszonylatok ennélfogva ijesztően felületesek és rövid tartamúak. A családi kapcsolatok is, amelyeknek elméletben egész életen át kellene tartaniuk, gyakorlatilag egyre rövidebbek lesznek.

Minden negyedik házasulandó férfi már előzőleg is házas volt. „A többszörös házasság társadalmunkban gyakoribb, mint a poligám társadalmakban — mondja Jessie Bernard szociológus. — Az egyetlen különbség, hogy nálunk a többszöri házasság nem egyidőben, hanem egymás után történik. Minden arra mutat, hogy a jövőben egy házasság átlagos időtartama még rövidebb lesz."

Hatalmas centrifugális erők osztják a társadalmat megannyi szubkultúrára. A tudósnak, a hippinek vagy az elvált embernek egyaránt megvan a maga életstílusa, a maga öltözködési módja, frizurája, mindegyik a saját módján köt barátságokat és tölti el a vakációját.

Míg az amerikai társadalomban korábban ezer társadalmi kategória volt, most legalább tízezer van és évről évre szaporodnak. Ezek a csoportok gyakran átmenetiek, de ameddig tartanak, zárt kis világot jelentenek tagjaik számára.

Mindezek a változások nemcsak az utóbbi évtizedek óriási tudományos haladását tükrözik, hanem az ipari korszak végével kapcsolatos társadalmi változásokat is. Évtizedeken át a Ford gyár futószalagja volt az iparosítás jelképe, amelyet Chaplin a Modern idők-ben oly jól jellemzett és tett gúny tárgyává.

Az iparosítás megfelelője társadalmi és politikai téren a hatalom centralizációja és a társadalom elbürokratizálódása volt.

Kevés jóslat volt olyannyira téves, mint az elmúlt ötven év társadalomtudósainak az a jóslata, hogy az ipari társadalom érlelődésével és az ízlés változásával egyre szűkebb hatalmi elit alakul majd ki, és az egész társadalom a közvélemény titkos formálói által sugallt konformizmusba süllyed. A dolgok egészen másképp történtek. A tekintély válságba került, a bürokrácia megbénult.

Mindezen változások következményei azonban a társadalom széles rétegeinek idegkimerülésére, az agyak millióinak rövidzárlatára vezethetnek.

Tőzsdespekuláció komputerrel

Frankfurter Rundschau

Hongkongban számos olyan üzletember van, aki naponta hatalmas összegeket forgat a New York-i tőzsdén, anélkül, hogy kimozdulna klimatizált villájából. A mai tőzsdespekuláns az amerikai, kanadai és európai tőzsdék legfontosabb árfolyamait gombnyomással lehívhatja, mégpedig másodpercek alatt.

A papucsban való tőzsdespekuláció kulcsa — a Reuter londoni hírügynökség gazdasági osztályának egyik különszolgálata, a stockmaster. Ez az asztali számológéphez hasonló és annál nem is nagyobb készülék tájékoztatást ad az előző napi záró-árfolyamokról, a pillanatnyi árfolyamról, (percnyi pontossággal) a legutolsó zárlatról, a nyitási jegyzésről, a nap legmagasabb, legmélyebb értékeiről és bármely részvény záró-árfolyamáról, illetőleg napi forgalmáról.

Ezenkívül a készülék adatokat szolgáltat bármely részvénynek az utóbbi 12 hónap alatt elért nyereségéről és jelenlegi osztalékáról. A részvények különböző tőzsdéken jegyzett árfolyamainak összehasonlítása lehetővé teszi, hogy az ügynök kihasználja az árfolyamkülönbségeket.

A stockmaster-szolgálatot a Reuter az Ultronics-rendszerrel, a General Telephon and Electronics Company New Jersey-i leányvállalatával együttműködve dolgozta ki, miután világossá vált, hogy a tőzsdeinformációk állandó növekvő tömegével a hírközlés hagyományos módszerei — telefon, távíró — segítségével már nem lehet kellőképpen megbirkózni.

A szolgálatot az Egyesült Államokban 1962-ben vezették be és először az amerikai részvényekről adott felvilágosítást. Három évvel később kiterjesztették Európára is. Most már e rendszer felöleli a New Jersey-i, londoni, párizsi, genfi, frankfurti, amszterdami, sydneyi és johannesburgi komputer-állomásokat. Ezeket az állomásokat részben bérelt vezetékek, részben hírközlő mesterséges holdak kötik össze egymással. A rendszer európai központja Londonban működik, a Fleet Streeten; egy üzemben levő és egy tartalék IBM 1800-as számítógéppel

Julius Reuter, az ügynökség alapítója 120 évvel ezelőtt a postagalambokat használta fel a tőzsdeárfolyamok továbbítására.

Reuter galambszolgálata a világ egyik legnagyobb hírügynökségévé fejlődött. Ma Londonba naponta 183 országból körülbelül 700 000 szó fut be. Az ügynökség általános hírszolgálata 74 országban foglalkoztat állandó tudósítókat, a gazdasági szolgálat 13 országban tart fenn saját irodát.

Az általános szolgálat londoni központi szerkesztőségében, a Reuter-palota negyedik emeletén (a gazdasági szerkesztőség a második emeleten dolgozik) kereken 150 szerkesztő nézi át és adja tovább 1100 tudósító és külső munkatárs külföldi híreit.

Itt is megkezdődött az elektronika korszaka: a Digital Equipment Corporation cég komputere veszi át és tárolja a befutó jelentéseket és azokat minden emberi beavatkozás nélkül az ügynökség különböző regionális kirendeltségeihez — ezek Európától egészen a Csendes-óceán térségéig terjednek — vezeti tovább.

Olaj az Északi-tenger alatt

HOBBY

Kitört az olajláz az Északi-tengeren! Az amerikai Phillips Oil Co., a francia—norvég Petronard, a belga Petrofina és az olasz Agip cégek közös — gazdaságilag igen erős — vállalkozása a Norvégia délnyugati és Anglia keleti partjai között elterülő tenger alatti olajmező felkutatása. Az új szénhidrogénlelőhely kiterjedése északdéli irányban 600, keletnyugati irányban 300 km. Az olajkészletet kétmilliárd barrelre becsülik. Ennek értéke kb. 20 milliárd nyugatnémet márka.

Az olajláz három évvel ezelőtt kezdődött. A nagy olajkonszernek ekkor még nem muttak különösebb érdeklődést. A kőolaj-világ csak 1970 áprilisában figyelt fel, amikor a Petrofina-részvények brüsszeli árfolyama meglepően magasra szökött. Az események szédítő gyorsasággal követik egymást: Anglia mind több érdeklődést mutat az Északi-tenger olaja iránt és fúrási engedélyek kiadását készíti elő saját felségvizeire. A Shell, az Esso és a BP is hajlandó részt venni az új kincsesbánya kiaknázásában.

Az új felfedezés haszonélvezője tulajdonképpen Norvégia. Az ásványi kincsekben egyébként szegény ország a koncessziós területek legalább 50 százalékát magáénak mondhatja, és most önálló kőolajipar létrehozását tervezi. Pillanatnyilag az olaj kitermelésének legfontosabb kérdése a szállítás. Mivel a már említett próbafúrások a norvég és angol partok között majdnem pontosan félúton történtek, a tankhajóval való szállítás gazdaságtalannak látszik. Ezért a szakemberek olyan kőolajvezetéket terveznek, amely a dán tengerpartnál érné el a szárazföldet, és onnan vezetne Nyugat-Németország felé.

A Coca-Cola kulisszái mögött

Le Monde

A Coca-Cola az egyik legrentábilisabb vállalkozás az egész amerikai élelmiszeriparban. 1969-ben nyeresége a forgalom 8,1 százaléka volt, a megelőző évben 9,3 százalék. Ez a legmagasabb profit az egész iparágban.

A világ 140 országában naponta 110 millió üveg Coca-Colát adnak el. A társasághoz mindenfelől árad a jövedelem, pedig nem exportál sem amerikai dollárt, sem amerikai személyzetet. A Coca-Colát a helyi gyárak állítják elő, a helyi kereskedelem forgalmazza; a cég csak a beruházásokat finanszírozza.

„Csakis az általunk gyártott sűrítményt, és a kész ital előírását adjuk el." Ezekben a szavakban foglalható össze az amerikai társaság alapvető tevékenysége. A Coca-Cola cég koncessziósait hosszúlejáratú szerződések kapcsolják a társasághoz (10—20 éves szerződések, amelyek az államközi szerződésekre emlékeztetnek). A koncessziósok kötelezik magukat, hogy nem dolgoznak a konkurrencia számára, csere viszont megkapják a Coca-Cola kizárólagos eladási jogát a maguk területén. Arra is kötelezniük kell magukat, hogy szigorúan betartják a gyártási szabályokat.

A Coca-Cola cég egyébként szinte legendás úttörő szerepet játszott a reklámozás terén az elsők között valósította meg azt a módszert, hogy ügyes jelszavakkal és minden tömegközlekedési eszköz felhasználásával szinte rá kell erőszakolni a terméket a közönségre.

A Coca-Cola reklámjára már 1901-ben százezer dollárt költöttek, ami akkoriban fantasztikus összeg volt. Az italt, amelyet 1886-ban talált ki egy gyógyszerész, századunk eleje óta árulják az egész Egyesült Államokban.

A cég vezetősége sorra vezette be az új ötleteket, amelyek nagymértékben hozzájárultak az ital elterjedéséhez világszerte.

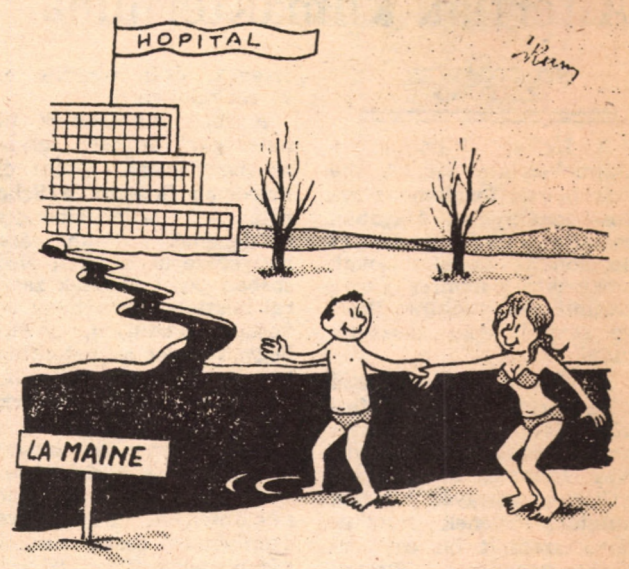
1922-ben kezdték a Coca-Colát hatüveges kartondobozban árusítani, 1929-ben sorozatban kezdték gyártani a speciális Coca-Cola tároló jégszekrényeket. 1933-ban vezették be az automatákat, amelyek papíredényben árusítják a Coca-Colát.

A reklámhadjárat alapjai évtizedek óta változatlanok. 1916-ban tervezték a híres Coca-Colás palackot.

1934 óta árusítják a Coca-Colát kórházakban. A legnagyobb sikert azonban a forgalmazás terén a második világháború hozta. A cég elnöke úgy döntött, hogy minden amerikai katona 50 centért vásárolhat egy üveg Coca-Colát, akárhol legyen is, és akármennyibe kerül is ez a cégnek. Az eredmény: két évvel később már az egész világ tudta, hogy „az amerikai olyan ember, aki rágógumit rág és Coca-Colát iszik".

Persze, nem nőnek a fák az égig. Száz százalékig a legügyesebb cég sem hódíthatja meg a világpiacot. Ebből indult ki a húszas években a Pepsi-Cola cég vezetősége, amikor merészen konkurrenciaharcba kezdett az óriással. A Pepsi-Cola cég módszere igen ravasz: engedi, hogy a Coca-Cola cég előkészítse a piacot, megteremtse egy adott országban a Cola-ital fogyasztásának szokását, aztán besurran a „beetetett" terepre és elhódítja az előkészített piac 20—30 százalékát.

SZENNYEZŐDNEK A FOLYÓVIZEK

– Gyere, ez annyira piszkos, hogy a bacilusokat is megöli!

(Canard Enchainé)

Hogyan kell új módon olvasni?

Réalités

Fogunk-e még olvasni holnap? Olvas-e majd egyáltalán a művelt ember? Ezt a paradoxnak látszó kérdést manapság egyre gyakrabban teszik fel azok, akik úgy vélekednek, hogy az olvasás végóráit éli, és hogy a „Gutenberg-korszakból" a kép-civilizáció korszakába lépünk.

Francois Richaudeau, az olvasás neves francia szakértője szerint igenis fogunk olvasni, és a társadalom igazi vezetői éppen azok lesznek, akik új, korszerű módszerrel tudnak majd olvasni, mert ők hússzor annyi információhoz jutnak, mint a többi ember. A jövő azoké lesz, akik különböző sebességekkel tudnak olvasni!

Az ember óránként 9000 szavas átlagsebességgel beszél, viszont óránként 27 000 szót tud elolvasni, vagyis háromszor annyit. Gyakorlott olvasó az utóbbi számot is könnyen megkétszerezi. Ezek az adatok a teljes olvasásra vonatkoznak. Aki megtanulja a szelektív olvasást, az még kétszer vagy háromszor annyi információt szerezhet ugyanannyi idő alatt.

Ezért az olvasás még nagyon sokáig magasabb rendű ismeretszerző módszer marad az audiovizuális módszereknél. A könyv formája fejlődni fog: bizonyos esetekben információs központra kapcsolt képernyővé is változhat.

A gyors olvasót a lassú olvasótól az különbözteti meg, hogy egy negyedmásodperces megállás alatt a gyors olvasó nagyobb információmennyiséget fog fel, mint a lassú olvasó.

Integrális olvasással regényt vagy más irodalmi művet olvasunk. Van azonban emellett szelektív olvasás is: így olvasunk újságot, információs anyagot, műszaki folyóiratot. Szemünk ilyenkor gyors villanásokkal szántja végig a szöveget, és csak azt az információt választja ki, amely közvetlenül érdekel bennünket.

Szemünk nagyon gyorsan fut át a sorokon és kiemeli a kulcsszavakat, kulcsmondatokat, a mondanivaló oszlopait, elsősorban az igéket és a főneveket.

Az információelméletből ismerjük a redundancia fogalmát. Arra vonatkozik, hogy egy szövegben menynyi a hasznos információ aránya. Oly módon mérik, hogy olyan szövegeket olvastatnak, amelyekből minden tizedik vagy minden ötödik szót kihagytak. A francia és az angol nyelv redundanciája 50 százalék körül van. Ez más szóval azt jelenti, hogy — persze nem esztétikai szempontból, hanem pusztán az információ szempontjából — elegendő minden második szót elolvasni, hogy egy szöveg egész mondanivalójával megismerkedjünk.

Tíz évvel ezelőtt Franciaországban még szentségtörésnek tartották, ha valaki a gyors olvasást említette. Manapság már egyre többen ismerik el a módszer előnyeit. Zsebkönyv-kiadásban is megjelentek a módszer alapelvei, és a könyv hamarosan elfogyott.

Az Egyesült Államokban már általános a módszer alkalmazása. Véleményem szerint a gyors olvasás elsajátítása a jövőben nélkülözhetetlen lesz. Persze a fiatalok sokkal könnyebben tudják megtanulni, mint az idősebbek. 8—12 éves korban kellene megtanítani a gyermekeknek a gyors integrális olvasást, majd 15 éves koruktól kezdve, nem sokkal az egyetemre kerülés előtt a szelektív olvasást módszerét. Sohasem szabad egyszerre tanítani a szelektív és az integrális olvasást, felnőtteknek sem, mert abból csak zavar származhat — mondja Richaudeau.

Szabad idővel kereskednek

Nouvel Observateur

A turisztika térhódításával nem csupán a táj és az egyes térségek vagy országok gazdasága változik, hanem — az elmaradott országok társadalmi életének alapja is.

A lakosság közé elvegyülő turisták gyakran okoznak tévedést is. A hazaiak csupán a pihenés állapotában látják vendégeiket, vagyis amikor gondtalanul pihennek és pazarolnak. Nem is gondolnak arra, hogy ugyanezek a turisták — akik mintha az ablakon szórnák ki a pénzt — az év tizenegy hónapjában takarékoskodnak, hogy ez a tizenkettedik hónapot éppen ellenkező módon tölthessék el, mint ahogyan otthon élnek.

A statisztikák világosan beszélnek — a földkerekség lakosságának elenyésző kisebbsége utazik. A turisták 20 százaléka Észak-Amerikából és Nyugat-Európából indul. És korántsem véletlen, hogy a kiváltságos nemzetek tagjait a gyengén iparosított országok vonzzák. A gazdagok a legkülönbözőbb indítékokból igyekeznek a szabadságukat szegények között tölteni . . .

Az idegenforgalom fejlődését a legkülönfélébb nemzeti és nemzetközi szervezetek támogatják. A beruházások „elhelyezésének" legjobb pontjai az iparosított országok déli határain meghúzódó országok, amelyek bármilyen mennyiségben képesek három dolgot nyújtani az idegenforgalomnak: napsütést, vizet és partokat. Mindezt jól el lehet adni. Ázsia és Afrika túl messzire van a turisták többsége számára. Ezt azzal igyekeznek ellensúlyozni, hogy különféle „idegenforgalmi specialitásokat" kínálnak, amelyek indokolttá teszik a drága odautazást.

Thaiföldön például nemcsak a hírneves templomok és pagodák vonzzák a vendégeket, hanem — különösen Bangkokban — a fiatal sziámi nők bája. A japán és amerikai idegenforgalmi vállalatok különleges utakat szerveznek oda — beleértve mindennemű „szórakozást"...

Függetlenül attól, hogy nudizmusra vagy öregek ellátására specializálták magukat, távol vannak-e vagy közel, mindazok az országok, amelyek komolyan kezdtek foglalkozni idegenforgalommal, egy közös vonást mutatnak föl — tevékenységük sikere elsősorban az ipari országok gazdasági konjunktúrájától függ. A válságok sokkal erőteljesebben sújtják a luxus eme üdülésnek nevezett termékét, mint bármely más közfogyasztási cikket.

Az ipari országok jelentős részét érzékenyen érintő 1967-es válság hozta napvilágra az idegenforgalmi ipar rendkívüli érzékenységét is. A politikai változások ugyancsak veszélyesek az idegenforgalomra nézve.

A turista nem érzelgős. Önző és csak a saját biztonságával gondol, a saját kényelmével és álmai megvalósulásával. Az idegenforgalom — tetszik-e nekünk vagy sem — csak akkor sikeres gazdasági ág, ha a politika is üdül.

A férfiak klimaktériuma

STUTTGARTER ZEITUNG

A férfiak klimaxa, a „klimakterium virile", ma már bevett fogalom az orvostudományban. Magában foglalja azokat a sajátos hormonális átalakulásokat, amelyekről nemrég még semmit sem tudtunk, illetve semmit sem akartunk tudni.

A női klimax tünetei közismertek. Ami a férfiakéit illeti; az erre vonatkozó újabb kutatásokról dr. Eva Richter, a Schering AG gyógyszergyár klinikai kutatórészlegének munkatársa számolt be egy orvoskongresszuson. Elmondotta, hogy a férfiak 40. és 60. életéve között megfigyelhető szervezeti átalakulások összehasonlíthatók a nők változási éveiben fellépő jelenségekkel. S miután egyre több ember ér meg magas kort, ezek a tények nemcsak orvostudományi, hanem lélektani és szociológiai szempontból is rendkívül fontosak.

Az ösztrogének, a női szexuálhormonok petefészekben történő termelése már a voltaképpeni klimaktérium beállta előtt csökkenni kezd és ez a visszafejlődési folyamat, fokozódó ütemben, belenyúlik az öregkorba. Az időtartam egyénenként változó, de tizenkét évig is eltarthat. A férfiaknál a pubertás éveiben felerősödik a tesztoszteron-termelés, majd a férfikor vége felé visszafejlődik. A férfiak tesztoszteron-görbéje csaknem párhuzamos lefutású a nők ösztrogén-görbéjével.

A nő számára a klimaktérium a termékenység végét jelenti, míg a férfinál a nemzőképesség megmarad, alkalmasint még az öregkorban is. Bizonyos hagyományos társadalmi példaképek, amelyek még ma is hatnak — nőknél a „matróna", a férfiaknál pedig a „legjobb éveiben" lévő férfiú figurája — igen megnehezítik a pszichoterápiai munkát, mivel az összehasonlító tüneteket mindenki másként élheti át és dolgozhatja fel

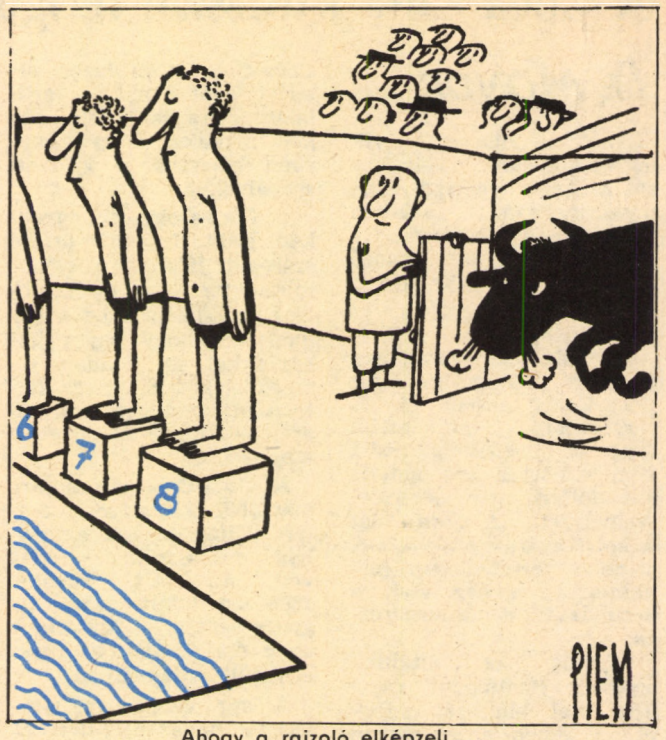
Hormonális zavarokra csak akkor kezdenek gondolni, ha a rendellenességek már a szexuális vonalon is fellépnek. A libidó és a potencia csökkenése sokakat igen fájdalmasan érint, amiért is már elég régen foglalkoznak a kezelésével. Találtak is gyógyszereket, amelyekkel a herék működését aktiválni lehet. Fontosabb azonban a gyógyszernél a lélektani tanácsadás, amely jó szóval tárja fel a páciens helyzetét és egyformán elébevág a jelenség túl- és alábecslésének, lévén mindkét lelki reakció veszélyes.

A férfi klimaxának tünetei gyakran igen kevéssé specifikusak. Amint dr. Friedrich Bentzin, a Schering AG orvostudományi részlegének munkatársa hangsúlyozta, a férfit elsősorban potenciájának zavarai késztetik arra, hogy orvoshoz forduljon. Azért, hogy Nyugat-Németországban a házasságok körülbelül 10 százaléka gyermektelen, mintegy felerészt a férfiak hormonális zavarai a felelősek. A jelenleg rendelkezésre álló gyógyszerkészítmények segítségével azonban az összes nemzőképtelenek mintegy 80 százaléka kigyógyítható fogyatékosságából.

A férfi és női klimaktériumok közti döntő különbség a libidó és a potencia, vagyis a vágy és a teljesítőképesség közt fennálló aránytalanságban van. Ez természetesen melegágya mindenféle kisebbrendűségi érzésnek, amely neurózissá is fajulhat. A férfi impotenciája lelki szempontból különösképp súlyos jelenség. A Kinsey-jelentés szerint az ötvenéves férfiak mintegy öt százaléka panaszkodik impotenciára.

A nemi zavaroknak, kevés kivételtől eltekintve, lelki eredetű magyarázatuk van. Az idegek erős megterheltsége ugyanis zavarokat idéz elő a hormonháztartásban. A pszichoszomatikus rendellenességek kiváltképp a nemi vonalon jelentkeznek. Másfelől a hiányzó vagy korlátozott potencia sokszor nem egyéb, mint valamilyen egyéb szervi rendellenesség kísérője. Például cukorbetegség, májgyulladás vagy érelmeszesedés is idézhet elő impotenciát.

ÚSZÓ EURÓPA-BAJNOKSÁG BARCELONÁBAN

Ahogy a rajzoló elképzeli . . .

(Figaro)

Moore a földön jár

Neue Zürcher Zeitung

Henry Moore számára a rajz nem csupán bevezetés a plasztikába. „Amikor még fiatalember voltam — mondja —, aki Rodinnel, Barninivel, Michelangelóval akarta felvenni a versenyt, felfedeztem, hogy példaképeim nagy rajzolók voltak. Még Leonardo úgyszólván háromdimenziós rajzai is plasztikus hatásúak. Anélkül, hogy az ember ura lenne a ceruzának, nem alkothat sikerült szobrot."

Kell is emlékeztetni régebbi rajzaira: derűs nyugalom hatotta át ezeket és a szinte statikus figurák, súlyosan, monumentálisan, mondhatnánk a maguk telítettségével tűnnek fel. Ugyanilyen hatást keltenek torzói, örökké fekvő nőalakjai.

„A szobron a legfontosabb a fej — mondja Henry Moore. — Ha csak egy milliméterrel elmozdítják, egészen más kifejezést nyer. Ezért nekem a vízszintes helyzetben lévő alakok a változatok kimeríthetetlen bőségét kínálják."

Henry Moore nemcsak szobrairól, hanem rajzairól is híres. Közismertek a London bombázása idejéből való rajzai, amikor papírral és ceruzával járta a földalatti óvóhelyeket, ahová a német repülőktől megriadt emberek menekültek. Moore két teljes éven át szinte minden éjszaka eljárt közéjük, hogy ismerkedjék a légkörrel és az emberek alakjaival. Benyomásait már másnap papírra vetette.

A háború után Moore ismét a szobrászat felé fordult. „Mennyivel szerencsésebb vagyok Michelangelónál, ismeri el ma, valahányszor szobrászatát hozzák szóba. A nagy olasznak a carrarai márványbányákban törékeny tömbökkel kellett megelégednie, amelyek az akkori primitív eszközöktől teljesen szét is mállhattak. A nagyság és forma szinte véletlenül alakult ki. Nekem azonban ma képzett emberek állnak rendelkezésemre, s azok a legmodernebb szerszámok, melyeknek segítségével a kívánt nagyságú tömböt vághatják ki."

Moore nem mindig volt ilyen kedvező helyzetben. Fiatalon és szegényen a kőfaragókhoz járt, tőlük vásárolta meg olcsó áron a hulladékot. Azután az ilyen véletlen formájú és nagyságú darabok alapján kellett kigondolnia a megfelelő formákat.

Moore nem felejti el Carrarát. Az olaszországi városka közelében kis nyaralót építtetett és ott tölti a nyarakat. Az év többi részét többnyire egy falusi házikóban tölti, London közelében.

Henry Moore nagyon földhöz kötöttnek érzi magát. „Tulajdonképpen paraszt vagyok, mondja, s ezért hatnak alakjaim olyan földieknek. Nézzék csak, Giacometti alakjait (egyébként jó barátok voltunk) és meggyőződhetnek róla, hogy ennek az embernek egész életét egy műteremben kellett végigdolgoznia.

Az eszperantó térhódítása

Die Presse

Dr. Victor Sadler, az „Universala Esperanto-Asocio" igazgatója nem tudja megmondani, vajon az eszperantó valaha is uralkodó világnyelvvé válhat-e. Megjegyezte azonban, hogy ez a nyelv a második világháború óta oly mértékben fellendült — jelenleg 70 országban 8 millió ember használja —, hogy ez optimistává teszi. Biztatónak tekinti azt is, hogy az eszperantó nyelv tanulását a legtöbb szocialista országban támogatják.

A Szovjetunióban az eszperantó mozgalom eljutott odáig, hogy 1969 óta a balti köztársaságokban szabadon választható tárgyként tanítják; egy moszkvai állami bizottság is propagandát fejt ki érdekében. Az eszperantó szótár 50 ezer példányát egy éven belül eladták. Szépirodalmi és szakkönyvekből eddig 250 ezer kötet jelent meg.

Magyarországon, Bulgáriában és Lengyelországban ugyancsak erőteljesen támogatják az eszperantó mozgalmat. Albániában a hatóságok erőteljes ellenállásával találkozik ez a nyelv: tilos bármiféle írásbeli publikáció eszperantó nyelven.

A Távol-Keleten is nagy az érdeklődés az eszperantó nyelv iránt. Amióta Mao Ce-tung meghirdette, hogy „tanulni kell az eszperantót, az hasznos a forradalom számára", a rádió hetente öt alkalommal sugároz eszperantó nyelven, és Mao művei hanglemezekre rögzítve kaphatók ezen a nyelven. A nemzetközi eszperantó szervezet igazgatója szerint feltételezhetően Kínában is sokan elsajátították az eszperantót és sajnálatos, hogy eddig a kapcsolat felvételére irányuló szinte minden kísérlet kudarcot vallott.

Egyes nyugati országokban az eszperantó mozgalom ellenállásba ütközik. Az eszperantisták az angol nyelvet tekintik első számú ellenségüknek. Sadler határozottan síkra száll azért, hogy az eszperantó legyen az angol nyelv helyett a világnyelv. Amennyiben ugyanis az angol lenne az általános érvényű világnyelv, Nagy-Britannia és az Egyesült Államok ebből gazdasági, lélektani és politikai előnyöket húzna. Másrészt az angol viszonylag könnyen elsajátítható nyelv, bár az eszperantó azonban erősen túlszárnyalja ezen a téren: egy évi tanulás után az eszperantó folyékonyan beszélhető, a legegyszerűbb a nyevtana és a mindennapi használatra elegendő 500 szó — röviden, az eszperantó a demokrácia latinja.

Az eszperantó mozgalom a nyugati országokban magánalapokon folyik, és csak néhány országban kap jelentéktelen szubvenciót; az ez irányú munka 3 ezer szépművészeti műben, számtalan szakkönyvben és 250 különböző folyóiratban is kifejezésre jut. Csupán az Osztrák Nemzeti Könyvtárban 11 ezer eszperantó nyelvű kötet áll rendelkezésre.

Mini, midi és maxi — a divat bonyodalmai

Frankfurter Rundschau

A szövetgyárosok már hosszabb idő óta hangoztatják, hogy „így nem mehet tovább". Valóban, a sima, egyenes és egyre rövidülő mini-szoknyák és ruhák csak sovány üzletet jelentenek a textilipar számára, szemben a divatkreátorokkal, akik a modell-terveken és nem a szövetfelhasználáson keresnek. Azt mindenki tudja, hogy különösen a francia textiliparnak ment rosszul (sztrájkok, béremelések, frank leértékelés).

Ámde van-e elég befolyása a textiliparnak ahhoz, hogy erélyesen az asztalra üthessen? Ehhez ismernünk kell a Haute Couture (a nagy luxus-szalonok) viszonyait. Az egyetlen iparmágnás, aki ezt valóban megtehetné, Marcel Boussac, a pamut- és mosógépkirály, persze nem minden divatkreálóval, hanem csak a Dior házzal, amely 32 000 munkást foglalkoztató 52 gyárán kívül szintén az ő tulajdona. Dior, a világ legnagyobb divatszalonja, a 180 millió frankot érő birodalom, nemcsak magánvevőket öltöztet, saját konfekciót is gyárt és az egész világon vannak licenc-szerződései, parfümre, kézi táskára, kesztyűre, cipőre, ékszerre, fehérneműre, ajándékra, férfi- és gyermekruhára, sőt egy pezsgőcég, valamint egy újság, a jobboldali irányzatú Aurore is a Dior tulajdona. Óriási reklámozás révén sikerült Diornak hírnevet szerezni, s e hírnév fényében halála után most utódja, Marc Bohan ütközik.

A többi jelentős párizsi cég közben vagy családi tulajdonba került (Nina Ricci, Jean Patou és Jeanne Lanvin), vagy a szakmától idegen finanszírozókkal társult, többnyire a parfüm- és kozmetikai iparral (Chanel, Balmain, Saint-Laurent). Férfidivatjával Cardin úgy meggazdagodott, hogy legutóbb meg tudta vásárolni az egyik párizsi színházat, ezenkívül művészetpártoló mecénásként is tevékenykedik.

Yves Saint-Laurent forgalma ma 30 százalékban a divatüzletekből, 25 százalékban a licencekből, 30 százalékban parfümből, 15 százalékban a Haute Couture-ből származik. A jövőben a Haute Couture csak 5 százalékot fog kitenni.

Ez azt jelenti, hogy ezek a divatcégek pénzüket egyáltalán nem a Haute Couture-rel keresik meg. Valamennyi divatszalonnak együttesen mindössze 3000 magánvevője van. A divatszalonok éles konkurrenciaharcban állnak egymással, megfojtanák egymást egy kanál vízben és ahányszor csak alkalom nyílik, rágalmakat szórnak egymás fejére. Közös megbeszélésről szó sem lehet.

A párizsi szalonok legjobb ügyfelei a konfekciósok, elsősorban az amerikaiak, másodszor a nyugatnémetek. Ezek 3000—12 000 frank belépődíjat is fizetnek egyetlen bemutatóért, összesen 3 millió dollár értékben vásárolnak modelleket, s ezzel az Egyesült Államokban milliárdokat keresnek. Az ugyancsak elkeseredetten vetélkedő textilgyárosok számára a Haute Couture kísérleti piac; természetesen rendelkezésre bocsátják termékeiket, részt vesznek a reklámozásban, hogy a termékeket a divatnak megfelelően lanszírozzák. Ennek kapcsán azonban nemcsak az eladandó szövet mennyisége, hanem a minősége az irányadó. Míg a rövid szoknyákat merev szövetből és kamgarnokból készítették, a midi- és maxidivat egészen puha szöveteket kedvel, amelyek jól kidomborítják a testformát. A jersey-gyárak együtt úsznak ezzel a konjunktúrával.

Minél nagyobb a vásárlás és a fogyasztás, annál gyorsabban terjed a divat minden társadalmi rétegben, annál nehezebbé válik e jelenség gazdasági megzabolázása. Korábban a divat csak egy kisebb vagyonos réteg privilégiuma volt. Ámde ez már elvesztette véleményformáló funkcióját. Ma elsősorban a mozivászonnak van befolyása.

Még Dior idejében alakult ki a vélemény, hogy a nő 40 alatt egyáltalán nem tudja, hogyan öltözködjék. Most a középosztály széles rétegeiből toborozódó ifjúság divatja is hangadó lett. Már régen nem titok, hogy a Haute Couture az utcára kacsint. A mini-szoknya legelőször a londoni Carnaby Streeten jelent meg. A maxi is ugyanott született meg, nevezetesen tiltakozásképpen, miután a fiatalok megállapították, hogy az anyák és nagymamák lemásolják a miniszoknyáikat. A legeklatánsabb példa azonban az 1968 májusi párizsi diáklázongás, amely a Haute Couture-ben először a „fekete hullámot", másodszor a „szegény ember viseletet" — a szokásos pompa a sztrájk miatt elmaradt —, harmadszor a ruházkodás harcos és agresszív hangsúlyait váltotta ki.

Egy nyugatnémet közvélemény-kutatás szerint a 30 éven aluli asszonyok és lányok 60 százaléka ősszel hű akar maradni a miniszoknyához. Az idősebbek 45 százaléka sem akar engedni ebből a divatból. Az emberek azonban megfeledkeznek róla, hogy a divat lappangó fertőző veszéllyel járó vírus. A pszichológiai tapasztalatok azt bizonyítják, hogy minél élénkebben érvelnek valamilyen dolog ellen, annál inkább megnő a vágy e dolog birtoklása iránt.

„Nagyságos asszonyom, ez olyan jól öltöztet", ezzel az érvvel ösztönzik az eladónők a midi megvásárlására a habozó ügyfeleket. „Olyan óvatosan kezelik a potenciális vásárlóközönséget, mint a dinamittöltést; ha felrobban, levegőbe röpíti az egész konfekciót", írja a párizsi Express, amely, akárcsak a Match, feltűnő cikket szentelt a midinek és a maxinak. Mottó: A mini-szoknya halott.

Vannak olyan nyugatnémet konfekcióüzemek, amelyek 100 százalékosan áttértek a midire, de vannak olyanok is, amelyek a téli kollekciókban csak 17 százalék midit tartanak, mivel a nagy mennyiségű kibocsátott áru miatt kénytelenek az előregyártást hosszú időre leállítani.

Most mindenki misszionárius akar lenni és nem győzi dicsérni a midit. A bizakodó hangulat azonban senkit se tévesszen meg. A kereskedelem csak 60—70 százalék erejéig fedezte le magát és az elkövetkező hetekben sok cég nem kap újabb megbízásokat. Ez viszont kihat a textiliparra, ahol 8,2 százalékkal kevesebb megrendelés futott be, mint a múlt év hasonló időszakában, mivel a konfekció radikálisan leépítette a raktárakat. Max Boese raunheimi textilgyáros így nyilatkozott: „A midi és a maxi miatt valamennyien értékesítési nehézségekkel küzdünk."

A textiliparban a konjunktúra egyenetlen. A kiskereskedelem fellendülésével szemben az iparban pangás állott be. Az árak emelkedni fognak; ebből 2 százalék a magasabb munkabérekre és 3 százalék a nagyobb szövetfelhasználásra esik. Az új divat azonban a fogyasztó számára nemcsak azért drágább, mert többe kerül a ruha, hanem azért is, mert sok új kellék kell hozzá, mint például csizma, harisnya; táska, sál és kalap; ezek nélkül ugyanis nem öltöztet.

RAQUEL WELSH ÉS YVES SAINT-LAURENT
„Nagyságos asszonyom, ez olyan jól öltöztet"

Hátborzongató szerep

Daily Mirror

Mindig nagy erőpróba egy színésznő számára egy másik színésznő szerepét eljátszani. A bájos Macha Merilre azonban kétszeresen nehéz feladat hárul.

Elvállalta az év leghátborzongatóbb és megrendítőbb szerepét — Sharon Tate-et fogja alakítani.

A 29 éves filmszínésznő a „Virágok éjszakája" című film főszerepét fogja alakítani. Ez bemutatja Polanski filmrendező feleségének rövid és tragikus életét, azt az életet, amely egy évvel ezelőtt egy szörnyűséges éjszakán ért véget Los Angelesben.

Öt világrész száz lapjából

Az idézett lapok a közlés sorrendjében:

BUSINESS WEEK, amerikai gazdaságpolitikai hetilap
DIE WELTWOCHE, svájci polgári liberális hetilap
THE GUARDIAN, angol polgári liberális napilap
EVENING STANDARD, angol bulvárlap
DIE FURCHE, osztrák katolikus hetilap
WELT DER ARBEIT, az osztrák szakszervezeti szövetség folyóirata
THE ECONOMIST, angol konzervatív gazdaságpolitikai hetilap
L'EXPRESS, francia polgári liberális hírmagazin
DAILY MIRROR, angol, a munkáspártot támogató bulvárlap
L'ESPRESSO, olasz polgári képes hetilap
FRANKFURTER RUNDSCHAU, nyugatnémet, a szociáldemokratákhoz közel álló napilap
HOBBY, nyugatnémet képes havi folyóirat
LE MONDE, francia független polgári liberális napilap
LE CANARD ENCHAINÉ, francia polgári radikális szatirikus hetilap
RÉALITÉS, francia polgári képes hetilap
LE NOUVEL OBSERVATEUR, francia baloldali, nem kommunista értelmiségi hetilap
STUTTGARTER ZEITUNG, nyugatnémet polgári liberális napilap
LE FIGARO, francia konzervatív napilap
NEUE ZÜRCHER ZEITUNG, svájci polgári konzervatív napilap
DIE PRESSE, osztrák pártonkívüli polgári napilap

Öltözködés

A FérFiú ősszel-télen

Nagy választék kabátból

Hazai és külföldi áruk

Budapest üzleti negyedében, az Arany János utcában, ahol hagyományosan a kereskedelmi cégek irodái telepedtek le, egy különlegesen szép, modern portálra lesz figyelmes a járókelő.

A Férfi- és Fiúruha Nagykereskedelmi Vállalat bemutatótermének egymásba nyíló, elegáns helyiségei exkluzív légkört árasztanak, jóllehet az itt látható árukat a legszélesebb értelemben vett nagyközönségnek szánják.

Aki divatosan akar öltözködni és tekintettel van pénztárcájára is, az ma már a konfekcióhoz, a készruhához vonzódik. És ez teljesen érthető: a Férfi- és Fiúruha Nagykereskedelmi Vállalat, mint az ország legnagyobb nagykereskedelmi vállalata ebben a szakmában, a konfekció valamennyi forrásának birtokában van. Partnerei, szállítói között megtaláljuk a legtekintélyesebb magyar ruhagyárakat, kisipari szövetkezeteket csakúgy, mint sok külföldi exportvállalatot. Hatósugara — ez nem túlzás — Debrecentől Egyiptomig, Budapesttől Brazíliáig terjed. (Csak példaképpen említünk néhányat a vállalat által importált és forgalomba hozott árucikkek közül: olasz és nyugatnémet eredetű, műszörmével díszített kabátok, japán ballonkabátok, mongol bőrkabát, kínai gyapjúszövetből készült öltönyök, jugoszláv műszálalapanyagú ruhák stb.) Nagyon sok esetben a magyar konfekciógyárak termékei is külföldi alapanyagból készülnek, de a hazai gyártmányú gyapjú- és műszálanyagokból készült ruhák is nagy választékban szerepelnek a nagykereskedelmi vállalat ajánlati listáján.

A hidegebb évszakok, az ősz és a tél küszöbén vagyunk. Ha valakinek eszébe jut a ruhatára, mindenekelőtt a kabátra gondol. Való igaz, a kabát-beszerzés minden fogyasztótól nagy körültekintést, gondos mérlegelést kíván, hiszen ezt a ruhadarabot általában nem egy szezonra vásárolják az emberek. A nagykereskedelmi vállalatnak többféle szempontot mérlegelve kellett összeállítania férfi- és fiúkabát-kollekcióját. Tekintettel voltak a magyar öltözködési hagyományokra, szokásokra, ugyanakkor az uralkodó divatirányzatokra is. Általában véve manapság az emberek nem kedvelik a túlzottan vastag, nehéz télikabátot. Ez azonban nem azt jelenti, hogy kizárólag kombinált anyagú kabátokat hordanak a világon. Ellenkezőleg: újból divatba jött az átmeneti és téli gyapjú szövetkabát, ha nem is a korábbi vastag, súlyos anyagokból készült fajták. Az áruházakban és az üzletekben nagyon divatos fazonú, kellemes fogású, jó hazai és külföldi anyagokból készült szövetkabátokat találhatunk.

Egyébként az árukészletben, a feltételezett keresletnek megfelelően, továbbra is nagy választék található a műszőrmével bélelt, könnyű szövetfelsővel kombinált kabátból. Ezt találóan téliesített kabátnak hívják, mert a mi éghajlati viszonyaink között ősszel és télen is hordható. Tekintélyes mennyiséget szerzett be ebből a kabátfajtából a nagykereskedelem, de a legkülönbözőbb forrásokból. S ez egyben azt is jelenti, hogy szó sincs a télikabátok uniformizálásáról: mindenki találhat ízlésének, egyéniségének megfelelő viseletet. Az anyagok között legalább féltucat a magyar gyárak terméke, ezenkívül japán, nyugatnémet, olasz ballonanyagok, műszörmék, román panofix, NDK gyártmányú műszálszövet, kínai teddybeer is szerepel az alapanyagok között.

A ballonkabát, mint az őszi esős napok praktikus viselete, úgy látszik, sohasem megy ki a divatból. A nagykereskedelmi vállalat a hazai műszálas ballonkabátokon kívül feltöltötte raktárát külföldi áruval is: sokféle színben és fazonban készült nyugatnémet, svájci, holland ballonokkal. Nem hiányoznak azonban az állványokról a sokak által még mindig nagyon kedvelt orkánkabátok sem.

A fiús szülőknek is nagy gond szeptember táján az őszi- és télikabát. A nagykereskedelmi vállalat örömmel közölheti, hogy körülbelül harminc százalékkal több fiúkabátról gondoskodtak, mint az előző szezonban, és valamennyi korosztályra — a bébikre, az úgynevezett kiskamaszokra és a nagykamaszokra — is gondoltak. A kabátok túlnyomó többsége itt is úgynevezett téliesített változatokban készült (a könnyű, fiatalos kabátokat az ifjabbak még inkább előnyben részesítik, mint a felnőttek), de a kártolt gyapjú is szerepel az anyagok széles skáláján. A téliesített, könnyű kabátokat laminált felsőszövettel vagy műszörme-, esetleg ballonkombinációval rendelték meg, és árusítja a nagykereskedelmi vállalat.

Megnyugtató és kellemes érzés végignézni a fiúkabát-választékon: rendkívül színes a kollekció, nemcsak a szó szoros, vagyis a színek változatossága értelmében, de az anyagok sokfélesége, a szabás, divatvonal variációi, sőt, az árskála tekintetében is. Az utóbbinál érdemes megállni egy szóra.

A Férfi- és Fiúruha Nagykereskedelmi Vállalat az idén különös gondot fordított arra, hogy kollekciója az árválaszték szempontjából is megfeleljen a várakozásnak. A standard-cikkekről szóló kormányzati rendelkezésnek megfelelően, nagy mennyiségű, tömegesen keresett, jutányos árú cikket szerzett be, olyanokat azonban, amelyek divatosság szempontjából sem hagynak maguk után kívánnivalót. Emellett azonban nem feledkezett meg az igényesebbekről sem: a finomabb, a gondosabb kidolgozású, külföldi vagy hazai áruk, kis szériás kabátok és egyéb ruházati cikkek között mindenki találhat magának megfelelőt.

Tudott dolog, hogy a szülők számára a kabátvásárlásnál — mondjuk így — megpróbáltatást jelent a fiatalok igényessége. A fiatal fiúk csak divatos holmit hajlandók hordani, sokszor akár az anyagminőség rovására is engedményt téve. A nagykereskedelmi vállalat ezt a szempontot sem tévesztette szem elől. Kínálatában megtalálhatók az egy- és kétsoros fazonok, a fiatalok által kedvelt autós-, de a mostanában hódító hosszabb kabátok is. Láthatunk úgynevezett Napóleon-galléros modellt, oldal- és hátközép-hasítékot, sima hátmegoldást, övvel, öv nélkül, különböző zsebelhelyezésekkel készült kabátokat.

Csupán a kabátokról beszéltünk részletesebben: ehelyütt nincs lehetőség a rendkívül gazdag, sokrétű férfi- és fiúöltönyválaszték bemutatására. Ezekről talán csak annyit, hogy szinte minden fellelhető alapanyag szerepel a választéklistán: kevert fésűs, kártolt, kártolt-szintetikus kevert, műszálas tiszta gyapjú, gyapjú-szintetikus keverékű öltönyök. Továbbra is a háromgombos zakók dominálnak, karcsúsított fazonnal, hosszú hátközép-hasítékkal vagy hóllal, de ezektől eltérő szabású öltönyből sem lesz hiány.

Aki pedig nem szereti az öltönyt — sokan vannak ilyenek, különösen a fiatalabbak között —, azokhoz szól a Férfi- és Fiúruha Nagykereskedelmi Vállalat jelszava: „Nadrághoz — zakó! Zakóhoz — nadrág!" A külön zakók általában feltűzött zsebbel, hosszú, karcsúsított fazonnal készülnek s a külön nadrágok is a modern divatvonalat követik. Csupán a választék érzékeltetése céljából megemlítjük, hogy a férfipantallók mintegy kétszázféle alapanyagból készültek.

A belkereskedelmi vállalatok, üzletek, boltok, mint megrendelők, akárcsak a fogyasztó nagyközönség, a férfi- és a fiúfelsőruházati cikkek szempontjából nyugodtan nézhet az ősz és a tél elébe. A nagykereskedelmi vállalat marketing-osztálya alapos közvélemény-kutatást végzett. Felmérte a múlt őszi, téli szezon tapasztalatait, ennek alapján idejében gondoskodott az idei árukészletről, és arról is, hogy a tavalyi hiányok ne fordulhassanak elő. A Férfi- és Fiúruha Nagykereskedelmi Vállalat bízik abban, hogy áruválasztéka megfelel a közönség igényeinek és megnyeri tetszését. **(x)**

